

IZDAVA
K. ZNICA
CELJE

RUDAR

1953 45 1998

PREMOGOVNIK
VELENJE

ČASOPIS PREMOGOVNIKA VELENJE, ŠTEVILKA 3, MAREC 1998, LETO XXXII

Izdajatelji**Rudnik lignita Velenje****Ureja uredniški odbor**

Božena Steiner, Diana Janežič, Dragica Marinšek, Ivo Hans Avberšek, Aca Poles, Peter Pušnik, Boris Potrč, Jože Kožar.

Glavna urednica

Diana Janežič

Novinarka in lektorica

Dragica Marinšek

Oblikovanje

Ivo Hans Avberšek

Grafična priprava

NAŠ ČAS, d.o.o. Velenje

Tisk

Grafika Bizjak Velenje

Naklada

4000 izvodov

Naslov

RUDAR, Partizanska 78, 3320 Velenje, tel. (063) 853-312 int. 18-15, fax (063) 854-986

Rudar je vpisan v register časopisov in se po mnenju Ministrstva za informiranje z dne, 14.2.1992, št. 23/67-92 šteje za izdelek iz tarifne številke 3, tč. 13 Tarife prometnega davka, za katere se plačuje davek od prometa proizvodov po 5-odstotni stopnji.

Glasilo Rudar je brezplačno.

Prihodnja številka Rudarja izide 24. aprila. Prispevke zanjo lahko pošljete v uredništvo najpozneje do 15. aprila 1998.

Naslovnica

Na odkopu

foto:

Diana Janežič

strani 4 - 7

Začetni meseci leta minevajo v analiziranju doseženih rezultatov minulega leta in načrtovanju tekočega. Prvo so naši uspehi, ki smo jih dosegli v trdo postavljenih pogojih. Drugo so predvsem pogoji, ki jih vsako leto znova postavlja vlada. Kako poteka dogovarjanje o njih, piše direktor podjetja. Pišemo pa še o tem, da bo letošnje leto potekalo v znamenju kakovosti in dokončanja lastninskega preoblikovanja podjetja.

strani 8 - 9

Osnovni podatek v poročilu službe za varstvo pri delu kaže, da se je lani zgodilo najmanj nesreč dosedaj, to je 312 (lani 346). Po besedah vodje službe za varstvo pri delu Franca Bahčiča noben podatek o nezgodah ni dovolj nizek, zato je seveda zadovoljiv podatek, da se število nezgod vsako leto manjša, poleg tega pa se ni zgodila nobena težja nezgoda.

strani 10 - 11

Učimo se celo življenje. Tako v našem podjetju v učne klopi sedajo po več ali manj letih delovne dobe sodelavci različnih poklicev. Spoznavajo, da se vedno naučijo nekaj novega in so pripravljeni to znanje tudi sprejemati, uporabljati pri svojem delu. Veliko pa se lahko naučimo tudi z izmenjevanjem izkušenj z ljudmi, ki opravljajo podobno delo kot mi.

strani 12 - 13

Položaj invalidov v našem podjetju ni slab. Vodstveni delavci, strokovne službe in sindikat z aktivom invalidov dobro sodelujejo in skupno iščejo (in tudi najdejo) primerna delovna mesta za delavce z zmanjšano delovno zmožnostjo. Rezultat takšnega dela in razmišljanja je tudi projekt "Obvladovanje invalidnosti v Premogovniku Velenje".

strani 20 - 25

S pomladjo se prebudijo vsa živa bitja. Prebudite se tudi vi! Odpravite se na izlet v bližnjo ali daljnjo okolico, na športna igrišča, v naravo. Če ste občutljivi na prebujajočo se naravo, pa le pozor: pomlad je čas astmatičnih napadov. Kako se je spopasti z astmo, piše tokrat dr. Majda Drnovšek.

Dve dobri in ena slaba novica

Saj poznate tisti vic! Prijateljka sta imela prometno nesrečo. Eden jo je kar dobro odnesel, drugi je obležal v bolnišnici. Pa ga zdravi obišče in bolni ga vpraša, kaj se je pravzaprav zgodilo. "Oh, nesrečo sva imela. In imam eno dobro in eno slabo novico zate. Katero želiš slišati prej?" Bolni pomisli in pravi: "Veš kaj, najprej mi povej slabo!" "Hm, veš po nesreči nismo nikjer mogli najti tvojih čevljev." Bolni pomisli, to pa ni tako hudo. "Ja, kakšna je pa potem dobra novica?" "No, čevljev itak ne boš potreboval, saj ne boš mogel več hoditi!"

Kruto. Ampak prišlo mi je na misel ob naših dveh dobrih in eni slabi novici. Želite tudi vi, tako kot oni bolni, najprej slišati slabo novico? Dobro, obrnite list in si na tretji in četrti strani preberite, kaj je zapisal direktor podjetja o dogovarjanjih z vladnimi predstavniki o letošnjem načrtu proizvodnje v našem podjetju. Novica je dvakrat slaba, saj se piše že skoraj april, pa (spet) ne vemo, kako naj delamo. Razlika od prejšnjih let, ki so se vsa začela podobno, je le v tem, da je letos manj govora o ceni premoga, več pa o njegovi količini. In kot zaključuje direktor, bo pri vseh dogovorih potrebnega predvsem veliko zdravega razuma.

Zdaj pa še dobri novici. Obe sta se zgodili v petek, 20. marca, na prvi pomladni dan. Že to je bilo lepo. Prva je prišla v pismu z žigom Agencije za prestrukturiranje in privatizacijo Republike Slovenije, v pismu pa je bil sklep o dodelitvi drugega soglasja k programu lastninjenja podjetja. Končno! Od 3. julija 1995 kličemo naše podjetje Premogovnik Velenje, uradni dopisi pa romajo v svet z glavo Rudnik lignita Velenje. S tem sklepom se bo spremenilo to in še veliko drugega. Podjetje bo z novim imenom vpisano v sodni register, skupščina pa bo postavila temelje nove delniške družbe. Skoraj 90 odstotkov premoženja bo prešlo v roke države, okoli 3 odstotki bodo naši. Delavski.

Druga dobra novica je bila povedana v petek ob 14. uri na zaključnem sestanku skupine, ki je tri dni v preteklem tednu v podjetju opravljala pre-sojo kakovosti našega dela in skladnosti s standardi kakovosti ISO 9001. Ugotovitve? Ugotovljene niso bile nobene neskladnosti s standardi ISO 9001 in torej ni nobenih ovir, da podjetje ne bi dobilo certifikata kakovosti ISO 9001. Novico so kot olajšanje in hkrati čestitko vzeli vsi, ki so nekaj mesecev trdo delali pri uvajanju kakovosti.

Torej? Kako ste zadovoljni z dvema dobrima in eno slabo novico? Dobrih je več, torej je to dobro in predvsem je dobro, da se vsak od nas zaveda, da je del enega največjih in najvrednejših (več kot 26 milijard tolarjev) podjetij v Sloveniji, ki je po proizvodnih, tehničnih in varnostnih kazalcih v svetovnem vrhu, ki posredno proizvaja tretjino potrebne električne energije v Sloveniji in ki zaposluje 3900 delavcev širokih in bogatih znanj. In da nam vse to priznavajo tudi zunanje inštitucije, kar bo kmalu dokazal certifikat kakovosti ISO 9001.

Diana Janežič

Ob sprejemanju letošnjega delovnega načrta

Sekretar Kovše: "Delovni načrt mora biti usklajen z našimi usmeritvami."

Postopek sprejemanja delovnega načrta Premogovnika Velenje za leto 1998 je nenavadno dolg in buren. Zakaj? Začelo se je pravzaprav že v oktobru 1997, ko je ELES posredoval na Ministrstvo za gospodarske dejavnosti osnutek elektroenergetske bilance za leto 1998. V tem osnutku je bilo zapisano, da bo proizvodnja električne energije v TEŠ znašala komaj 2.850 GWh, kar bi pomenilo porabo premoga le v višini 3.440.000 ton.

Dr. Franc Žerdin: "Dogovarjanje za letošnji delovni načrt bo zahtevalo ohranitev zdravega razuma."

Tako 2.850 Gwh kot tudi 3.440.000 ton premoga je veliko manj, kot je izračunani nivo optimalne proizvodnje v Termoelektrarni Šoštanj in v Premogovniku Velenje. Po protestih vodstev obeh podjetij so v ELESU posredovali in korigirali proizvodnjo električne energije na 3.000 Gwh oziroma porabo premoga na 3.618.000 ton (35.461 TJ).

Ko k navedeni količini premoga prištejemo še 172.000 ton za proizvodnjo toplotne energije, 50.000 ton za proizvodnjo celuloze in papirja v Krškem in 50.000 ton za široko potrošnjo, pridemo do proizvodnje v višini 3.900.000 ton. V vodstvu podjetja smo ocenili, da ob tolikšni proizvodnji in pri ceni energetskega premoga 5,95 DEM/GJ letos kljub mnogim ukrepom varčevanja in nadaljnjega nižanja stroškov ne bomo zmogli uspešno uresničevati osnovnih strateških ciljev podjetja, ki so:

- zagotavljati tehnično in ekonomsko optimalno poslovanje v Premogovniku Velenje ter v Termoelektrarni Šoštanj,
- zaposlenim v Premogovniku omogočiti kar največjo stopnjo varnosti in humanosti pri izvajanju delovnega procesa,
- sproti in učinkovito reševati ekološke probleme, ki so in še vedno nastajajo kot posledica energetske dejavnosti v občinah Velenje in Šoštanj ter
- zagotavljati nova delovna mesta oziroma nadomestne programe za izgubljena delovna mesta v energetske dejavnosti.

Že grobi izračuni učinkov poslovanja so pokazali, da bi ob navedenih proizvodnih in cenovnih izhodiščih v Premogovniku Velenje poslovali z izgubo, ki bi preseгла 1,1 milijarde tolarjev, zato smo sklenili z dodatnimi aktivnostmi na komercialnem področju prodati vsaj še 100.000 ton pre-

moga. S prodajo okoli 4 milijonov ton premoga, ob doslednem izvajanju programa ukrepov za nižanje stroškov materiala, storitev in amortizacije ter ob znižanju staleža za okrog 130 delavcev bi se izguba podjetja zmanjšala na 573 milijonov tolarjev.

Na osnovi navedenih izhodišč smo v februarju letos izdelali predlog letnega delovnega načrta podjetja ter ga 2. marca posredovali v sprejem članom upravnega odbora. Tu pa so se stvari zapletle!

Seji upravnega odbora je nekaj časa prisostvoval tudi sekretar za energetiko Alojz Kovše. Najprej je v obširni uvodni razpravi članom upravnega odbora in vodstva Premogovnika predstavil uspehe, ki jih je kot sekretar v času svojega mandata dosegel na področju energetike. Zatem je povedal, da je po sklepu vlade Republike Slovenije v Premogovniku Velenje (pa tudi v RTH Trbovlje, v Dravskih elektrarnah in v Plinski elektrarni Brestanica) letos treba ob podanih proizvodnih in cenovnih predpostavkah tako močno znižati stroške proizvodnje, da bo podjetje poslovalo brez izgube.

V zelo burni razpravi smo sekretarju Kovšetu dokazovali, da ob tako nizki proizvodnji za potrebe energetike in ob tako zastavljeni ceni premoga zahtevi vlade ni mogoče ustreči, saj bi nadaljnje močno nižanje stroškov pomenilo ogrožanje varnosti zaposlenih in dodatni konflikt z okoljem ter z občinama Velenje in Šoštanj. Za doseganje pozitivnega poslovnega izida je potrebno povečati proizvodnjo, to je spremeniti tudi vladne parametre za plan, saj to dokazujejo tako izračuni, kot tudi doseženi dobri proizvodni rezultati v preteklih letih.

Po večurni razpravi vseh članov upravnega odbora je bilo sprejetih nekaj odločitev in sklepov!

Poslovanje v Premogovniku Velenje je bilo v letu 1997 zelo dobro, kar dokazujejo tako tehnični kot tudi doseženi stroškovni parametri. Celotnemu kolektivu je bilo izrečeno posebno priznanje za dosežene rezultate.

Delovni načrt za leto 1998 je dobro narejen, vendar pa ni v skladu z vladno zahtevo po pozitivnem izidu poslovnega rezultata.

Začrtane strateške cilje podjetja je treba dosledno uresničevati.

Vodstvo podjetja naj se dogovori za aneks k osnovni pogodbi s TEŠ oziroma ELES za proizvodnjo dodatnih 200 MWh električne energije. Z dodatno proizvodnjo električne energije se bo prodaja energetskega premoga povečala za 210.000 ton, kar bo pomenilo pozitiven poslovni rezultat v letu 1998.

Vodstvo podjetja je zadolženo za izdelavo osnov za dolgoletno pogodbo o prodaji premoga elektroenergetskemu sistemu Slovenije.

Vodstvo podjetja mora pripraviti program znižanja stroškov materiala, storitev in amortizacije.

Zagotavljati je treba stalno deblokado žiro računa.

Zagotavljati je treba sredstva za vzpostavitev takšnih novih programov, ki bodo omogočali vsaj 25 novih delovnih mest na leto.

Plače v podjetju je treba ohranjati na nivoju, doseženem v letu 1997 oziroma v doseženem razmerju do elektrogospodarstva Slovenije.

Sredstev za rudarske škode ni možno nižati pod nivo, dosežen v letu 1997.

Medtem ko so vsi člani upravnega odbora zapisane ugotovitve in sklepe soglasno potrdili, je predsednik upravnega odbora posredoval dodatno pisno mnenje, da je sklepe, povezane z novimi delovnimi mesti, z rudarskimi škodami in plačami po njegovem mnenju "mogoče realizirati le v okviru realnih finančnih možnosti in zakonskih osnov ter da ne smejo biti generator izgube".

Ko smo sklepe upravnega odbora posredovali Ministrstvu za gospodarske dejavnosti, je sekretar Kovše v dveh ponovljenih dopisih od vodstva podjetja ponovno zahteval, da mora letošnji delovni načrt pripraviti tako, "da bo usklajen z našimi usmeritvami". Vodstvo podjetja je 6. marca o nastali situaciji s pismom obvestilo ministra Metoda Dragonjo. Zapisali smo, da proizvodnja premoga v višini 3.618.000 ton močno odstopa od tehničnega in ekonomskega optimuma

Z vodstvom TEŠ in ELESa smo se intenzivno pogovarjali o možnostih za dodatno, 200 MWh visoko proizvodnjo električne energije v TEŠ. Ugotovili smo, da je za sklenitev aneksa veliko možnosti, če cena dodatne električne energije ne bo višja od pokritja variabilnih stroškov proizvodnje. Realizacija navedene ugotovitve pomeni za naše podjetje 210.000 ton dodatne proizvodnje lignita in za nekaj več kot 830 milijonov tolarjev več prihodka.

proizvodnje, da bo nadaljnje nižanje stroškov odločilno ter nelogično vplivalo na uspešnost uresničevanja strateških ciljev podjetja ter da zaradi vsega navedenega zahteve sekretarja ne moremo in ne znamo uresničiti.

V naslednjih dneh smo se z vodstvom TEŠ in ELESa intenzivno pogovarjali o možnostih za dodatno, 200 MWh visoko proizvodnjo električne energije v TEŠ. Ugotovili smo, da je za sklenitev aneksa veliko možnosti, če cena dodatne električne energije ne bo višja od pokritja variabilnih stroškov proizvodnje. Realizacija navedene ugotovitve pomeni za naše podjetje 210.000 ton dodatne proizvodnje lignita in za nekaj več kot 830 milijonov tolarjev več prihodka.

Ob predpostavki, da bomo v široko potrošnjo in v industrijo prodali okoli 100.000 ton premoga, bo možno pri doslednem izvajanju dodatnih varčevalnih ukrepov prigospodariti minimalni ostanek dohodka oziroma dobiček ter doseči proizvodno ceno pod 5,90 DEM/GJ.

Kakšen bo konec? Scenarijev je mnogo. Če bo sprejet takšen, ki bo tudi vnaprej podjetju omogočal delo, skladno z načeli dobrega gospodarja, bo to za našo prihodnost dobro. Če bo prevladal drugačen scenarij poslovanja, bo problemov veliko več in bo njihovo razreševanje povzročilo veliko dodatnega angažiranja vseh, predvsem pa zahtevalo ohranitev zdravega razuma.

doc. dr. Franc Žerdin, dipl. inž. rud.

Postopek sprejemanja delovnega načrta Premogovnika Velenje za leto 1998 je nenavadno dolg in buren. Dobro bi bilo, da bi čimprej vedeli kam!?

Iz poslovnega poročila za leto
1997

Umirjena rast

Delovni načrt podjetja je za leto 1997 predvideval odkop 4.050.000 ton premoga, ki naj bi ga odkopali na reducirani dolžini odkopne fronte 330,9 metra in v 246 delovnih dneh. Ob koncu leta je bila dosežena proizvodnja 4.140.000 ton premoga ali povprečno 17.037 ton na dan, in sicer na 346,9 metra odkopne fronte in v 243 delovnih dneh. Konec leta je bilo v podjetju zaposlenih 3.875 delavcev.

Doseženi tehnični parametri v letu 1997 so bili boljši, kot smo načrtovali. **Odkopni učinek** je bil 79,15 tone na dnino in je za dobrih 8 odstotkov presegal načrtovanega ter za dobrih 18 odstotkov odkopni učinek iz leta 1996.

Učinek RLV je bil 5,29 tone na dnino, kar je bilo za dobre 3 odstotke več od doseženega v letu 1996 in 1,2 odstotka pod načrtovanim. To pa predvsem zaradi večjega staleža, kot je bil načrtovan. Iz istega vzroka je bila tudi dosežena produktivnost odkopne fronte nekoliko nižja od načrtovane, a za dobrih 21 odstotkov večja od dosežene v letu 1996. Lani je bila **produktivnost odkopne fronte** 4,72 tone na zaposlenega na dan.

Storilnost dela je bila 4,72 tone na zaposlenega na dan, kar je bilo dobrih 5 odstotkov več od dosežene v letu 1996 in 3 odstotke več, kot je bilo načrtovano.

Lani smo **oddali** 4.141.789 ton premoga. Največ, kar 98 odstotkov premoga smo oddali za proizvodnjo električne in toplotne energije v TEŠ. Količinska oddaja premoga v tonah je bila lani za 5,2 odstotka večja kot v letu 1996, v gigavatih pa za 4 odstotke. Dosežena **toplotna vrednost** premoga je bila lani nekoliko nižja kot v letu 1996, in sicer za energetski premog 9.541 KJ/kg (v 1996 je bila 9.613), za komercialni premog 11.464 KJ/kg (v letu 1996 je bila 11.619) ali skupno 9.609 KJ/kg (v letu 1996 je bila 9.716).

Plačano manj, kot smo zaračunali

Prihodki od prodaje premoga so lani predstavljali 93 odstotkov vseh prihodkov, ki so skupaj znašali 22,8 milijarde tolarjev. Prihodki v letu 1997 so bili za 15,4 odstotka večji kot v letu 1996. Od prodaje proizvo-

dov in storitev, prodaje odpadnega in nekurantnega materiala, od financiranja in iz drugih virov smo pridobili 1,5 milijona tolarjev prihodka. Za oddan premog smo izstavili račune za 21,2 milijarde tolarjev, vendar je del faktur za december zapadel v plačilo šele v januarju letos, zato je bila izkazana skupna **izguba 487.860.000 tolarjev**.

Odhodki so bili lani 23 milijard tolarjev. V strukturi odhodkov so še vedno največja postavka stroški dela (52,6 odstotka), nato stroški materiala (14,9 odstotka) in amortizacija (16,8 odstotka). **Skupni stroški** poslovanja so bili za 5,66 odstotka večji kot v letu 1996 in le za 1,14 odstotka večji, kot so bili načrtovani na osnovi stalnih cen v decembru 1996. To pomeni, da so bili stroški obvladani v skladu z usmeritvami letnega delovnega načrta in ukrepi, sprejetimi med letom. Glede na to, da ni bilo pri nobeni od postavk stroškov bistvenih odstopanj od načrtovanih, je tudi struktura stroškov skoraj enaka načrtovani.

Če upoštevamo večjo proizvodnjo v letu 1997, se pozitivni učinki izvajanja navedenih ukrepov kažejo zlasti v stroškovni ceni premoga in v višini izgube. Ta je bila nižja, kot smo predvideli.

Zmanjšali smo zadolževanje

V letu 1997 se nismo dodatno zadolževali z najemanjem kreditov, povečale so se le obveznosti do dobaviteljev zaradi podaljšanja plačilnih rokov. Kljub vsemu pa je bil žiro račun lani še vedno **blokiran 223 dni**. Glede na finančno poslovanje, ki teče v sistemu elektrogospodarstva in premo-govništva že nekaj let, je bilo samo 69 odstotkov realizacije plačane z gotovino, druge obveznosti pa s kompenzacijami.

Primerjava planirane in dosežene proizvodnje v letu 1997 in v letu 1996

obrat	osn. načrt 97 v tonah	doseženo 97 v tonah	indeks dos./načrt	doseženo 96 v tonah	indeks 97/96
Preloge	1.581.900	1.495.470	94,54	1.102.430	135,65
Pesje	1.637.530	1.757.760	107,34	1.359.610	129,28
Škale	616.070	713.820	115,87	1.251.260	57,05
Priprave	214.500	172.950	80,63	236.700	73,07
Skupaj	4.050.000	4.140.000	102,22	3.950.000	104,81

Primerjava stroškovne cene po letih

	1993	1994	1995	1996	1997
stroškovna cena DEM/GJ	5,45	5,64	5,59	6,01	5,92
stroškovna cena SIT/GJ	375,96	448,56	463,79	541,91	546,20
tečaj DEM	69,03	79,58	82,93	90,10	92,25

Gotovina je torej zadoščala le za izplačilo plač, poravnavo obresti in davkov.

V letu 1997 so bile osnove za izplačilo plač socialni sporazum iz leta 1996, Panožna kolektivna pogodba za premogovništvo, Metodologije spremljanja izvajanja kolektivne pogodbe premogovništva Slovenije, Zakon o določitvi minimalne plače in načinu usklajevanja plač ter Aneks k Podjetniški kolektivni pogodbi. Iz strukture zaslužka delavca po urah je razvidno, da je

bila **neto plača** med januarjem in decembrom lani **115.251** tolarjev in v primerjavi z letom 1996 za 10,11 odstotka večja.

Lani je bilo skupno opravljenih nekoliko manj **rednih delovnih ur** kot v letu 1996. Redne ure predstavljajo sicer 73,79 odstotka vse ur. Število nadur je bilo večje za 17,9 odstotka, število ur plačanega dopusta pa za 2,7 odstotka manjše. Za 2,5 odstotka manj smo zabeležili bolniških odsotnosti.

Odlična ocena presojevalcev

Prejšnji teden je v podjetju potekala presoja kakovosti po standardih ISO 9001, kar je bil zadnji formalni postopek pred sklepom o dodelitvi certifikata kakovosti ISO 9001. Presojo je opravljala skupina presojevalcev: samostojna presojevalca Slovenskega inštituta za kakovost in meroslovje mag. Tatjana Žagar in mag. Ahmed Mehonič ter izvedenec za področje premogovništva dr. Uroš Bajželj.

Ista skupina je decembra lani opravila predpresajo skladnosti našega dela s sistemom kakovosti, kot ga predpisujejo standardi ISO 9001 in poslovnik o kakovosti. Sedanja presoja - potekala je od srede, 18. marca, do petka, 20. marca - je zajela širši krog dejavnosti podjetja. Presojevalci so tako pregledali delo od vodstva podjetja, vodij sektorjev in služb do projektantov, skladiščnikov, nabavnikov...ter po vseh dejavnostih. Presoja poteka na vzorcu, saj prav vsakega dela podjetja zaradi velikosti ni mogoče preverjati.

Na podobnem vzorcu smo v podjetju v začetku marca opravili interno presojo, kjer smo preverili odpravljene nepravilnosti, ki so bile ugotovljene pri decembrski

predpresoji. Ocena interne presoje je bila pozitivna, prav taka pa je tudi ocena zunanjih presojevalcev.

Skupina ni ugotovila nobene neskladnosti s standardi ISO 9001, kar je za tako veliko in specifično podjetje, kot je Premogovnik, zelo pomembno. Ta ugotovitev tudi pomeni, da je delovno proces v podjetju skladen v vseh njegovih delih. Skupina presojevalcev je s tem potrdila, da ni nobenih ovir, da Premogovnik Velenje ne bi dobil certifikata kakovosti ISO 9001. V podjetju podelitev certifikata kakovosti pričakujemo ob letošnjem dnevu rudarjev, 3. Juliju.

Podrobneje bomo o poteku presoje pisali v prihodnji številki Rudarja. /dj/

Drugo soglasje

V petek, 20. marca, je vodstvo Premogovnika Velenje prejelo sklep Agencije za prestrukturiranje in privatizacijo Republike Slovenije o dodelitvi drugega soglasja k programu lastninskega preoblikovanja.

Po 15 dneh, kolikor traja pritožbeni rok, bo agencija predlagala vpis podjetja v sodni register, potem pa bodo lahko stekle formalnosti za oblikovanje podjetja Premogovnik Velenje kot delniške družbe.

Poslovno v Anglijo

Dr. Franc Žerdin, direktor podjetja, in dr. Evgen Dervarič, pomočnik tehničnega direktorja za tehnično področje, sta bila med 11. in 14. marcem na poslovnem obisku v Birminghamu v Veliki Britaniji. Angleška firma Joy je namreč organizirala srečanje med predstavniki angleškega društva rudarskih inženirjev in tehnikov in takega društva iz našega podjetja. Namen srečanja je bil, da bi angleškim kolegom

predstavili velenjsko odkopno metodo kot originalno odkopno metodo za pridobivanje debelih slojev premoga.

To predstavitev sta dr. Franc Žerdin in dr. Evgen Dervarič, ki je predsednik DIT našega podjetja, v Birminghamu 12. marca opravila. Dan pred tem sta si ogledala enega od angleških premogovnikov, 13. marca pa sta si v firmi Joy ogledala še njen proizvodni program.

Iz poročila o varstvu pri delu v letu 1997

Nezgode upadajo, strožja kontrola

V službi za varstvo pri delu so tudi za lani pripravili poročilo o varstvu pri delu, tako kot jih k temu zavezuje zakonodaja in kot od njih pričakuje rudarska inšpekcija. Osnovni podatek v poročilu kaže, da se je lani zgodilo najmanj nesreč dosedaj, to je 312 (lani 346).

Franc Bahčič

Po besedah vodje službe za varstvo pri delu **Franca Bahčiča** noben podatek o nezdah ni dovolj nizek, zato je seveda zadovoljiv podatek, da se število nezd vsako leto manjša, poleg tega pa se ni zgodila nobena težja nezgoda. Podatki o številu nezd po kraju nastanka kažejo, da se je največ nezd (tudi v primerjavi z letom 1996) zgodilo v jami Preloge, kar kaže na težavnost delovnega področja. V drugih delih podjetja se je povsod zgodilo domala enako ali manj nezd.

Primerjava števila nezd lani in predlani s številom zaposlenih in opravljenih ur kaže tendenco upadanja. Najpomembnejši podatek pri tem je manjše število **izgubljenih dnin** na eno poškodbo, saj je s 47 padlo lani na 41. "Ta podatek je prvič po letu 1992 začel upadati. Vsa ta leta nas je naraščanje števila izgubljenih dnin na poškodbo skrbelo in nismo poznali pravih vzrokov za to. Domnevali smo, da je čas zdravljenja nezgod daljši, da so vzrok tudi ugodne zavarovalnine. Zanimivo je, da so bili naši podatki v primerjavi s podatki iz zasavskih premogovnikov dvakrat večji.

Lani decembra pa smo se temeljito lotili analize podatkov in našega izračunavanja in ugotovili, da v naših tabelah prikazujemo bolniško odsotnost zaradi nezd in zaradi recidive, torej bolniško odsotnost zaradi nezd iz preteklih let in zaradi neprekinjene bolniške odsotnosti. Ob tem ugotavljamo, da se je spremenila struktura izgubljenih dnin in je v njej več recidive; za primer naj dodam, da v Zasavju recidive

ne upoštevajo več. Če tudi naše podatke o odsotnosti z dela zaradi nezd preračunamo tako, dobimo 'le' 24 izgubljenih dnin na eno nezgodo," je ta pereč problem razložil Bahčič in v isti sapi dodal, da pa je vsaka bolniška odsotnost zaradi nezd za podjetje strošek in se mu s tem, da ga ne prikazujemo, seveda ne izognemo. Zato bomo te podatke odslej vodili in prikazovali v dveh tabelah, z recidivo in brez nje.

Največ nezd (85,2%) se je zgodilo v **jami**, največ (40,6%) **na odkopih**, delavci so si največkrat poškodovali **dele rok in nog**, med vzroki za vse nezd pa še vedno 'vodi' **organizacija dela**, saj naj bi se kar 55,8 odstotka vseh nezd zgodilo zaradi neprimerne, slabe organizacije dela, nepravilnega dela. Poročila o teh nezdah bodo še enkrat pregledali in v sodelovanju z vodji obratov vodstvu podjetja predlagali določene ukrepe.

Zaposleni smo bili tudi lani napoteni na **sistematske zdravstvene preglede**; opravilo jih je 3.269 delavcev in pri njih je bilo ugotovljenih med drugim 107 obolenj vida in 202 obolenji sluha, kar sta najpogostejši okvari. Pri teh pregledih je bilo ugotovljeno tudi, da je 84,6 odstotka pregledanih delavcev zdravih, kar je manj kot v prejšnjih letih - leta 1995 je bilo zdravih 88,9 odstotka pregledanih delavcev in leta 1996 86,4 odstotka! Rezultati in ugotovitve o zdravstvenem stanju delavcev na sistematskih zdravstvenih pregledih se upoštevajo pri načrtovanju programov preventivnega oddiha, ki ga organizira podjetje.

V službi za varstvo pri delu lani niso sprejeli novih pravilnikov, saj še vedno čakajo na sprejetje ustrezne **krovne zakonodaje**, to je Zakona o rudarstvu, ki je že v parlamentarni proceduri, in Zakona o varnosti in zdravju pri delu. Sprejetje teh dveh zakonov bo sprožilo tudi sprejemanje ustreznih podzakonskih aktov in pravilnikov. Zakon o varnosti in zdravju pri delu pa bo uvedel tudi analizo tveganja in odkrivanja nevarnosti ter pripravo ukre-

Število nezd po jamah, področjih in objektih

jama, območje, objekt	št. nezd v letu 1997	št. nezd v letu 1996
jama Preloge	153	142
jama Pesje	61	82
jama Škale	48	46
Klasirnica	9	20
zunanj objekti	28	46
službena pot, delo izven podjetja	13	10

Primerjava števila nezgod s podatki o zaposlenih in opravljenih delovnih urah

splošni podatki	1997	1996	odstotek 1997/96
povprečno število zaposlenih	3.953	4.026	98,2
štev. opravljenih ur	6.145.664	6.115.500	100,5
štev. izgubljenih dni	12.649	16.386	77,2
štev. poškodb z bolniško	312	346	90,2
štev. izgubljenih dni na poškodbo	41	47	87,2
štev. poškodb na 1000 zaposlenih	79	86	92,0

pov pri posameznih delovnih procesih v podjetju, in to bo zalogaj, ki bo za podjetje podoben sedanjemu uvajanju sistema kakovosti.

V poročilu o varstvu pri delu je zapisano tudi, da se je zaradi kršenja varnostnih predpisov lani poškodovalo 25 delavcev, disciplinska komisija pa je obravnavala 133 primerov, od tega 44 kršitev predpisov. "Delo disciplinske komisije je zelo pomembno; predpisujejo ga zakoni in službeni nalogi in je v primerih ponavljanja kršenja predpisov, izrekanja strožjih ukrepov in kazni ter obravnave na sodišču ali pri kontroli rudarskega inšpektorja pomembna dokumentacija, torej obravnava in sklep disciplinske komisije," je dejal Bahčič.

Služba za varstvo pri delu je v smernice programa podjetja za večjo varnost pri delu kot osnovno vodilo zapisala, da je treba že z razvojnimi in operativnimi projekti zagotavljati boljše razmere za delo. "Le tako bomo lahko preprečevali potencialne nevarnosti za nezgode, posebej take, pri katerih se ob vodenju evidence vedno znova sprašujemo, zakaj je do njih prišlo. Pri tem mislimo predvsem na preprečevanje zaprašnosti, zatesnjenosti delovnih mest, omočenosti tal, neurejenosti jamskih prostorov, ne dovolj zavarovane delovne naprave in podobno. Kot vzroki nesreč se pojavljajo utrujenost delavcev, alkoholizem in tudi skrite stiske delavcev,

katerih pravi vzroki so velikokrat izven ograde podjetja," je zapisano ob koncu poročila službe za varstvo pri delu.

Franc Bahčič pa je v komentarju tega poročila in stanja varstva pri delu nasploh povedal še, da je vodstvo podjetja konec lanskega leta temeljito preučilo varstvo pri delu, podatke službe in zapisalo službeni nalog, ki predpisuje marsikaj novega in zaostreje kontrolo bolniških izostankov. Tako je v službenem nalogu zapisano, da je treba za vsakega delavca voditi natančne podatke o bolniškem izostanku zaradi nezgode, posebej voditi podatke o recidivi, ugotavljati, ali gre za izkoriščanje bolniške odsotnosti in se z zdravniki dogovoriti za ustrezno ukrepanje.

Ena od pomembnih točk službenega naloga je tudi, da se nezgode, ki so se zgodile na poti na delo in z dela, ne priznavajo več kot nezgode pri delu. Vodstvo podjetja je z vodstvom službe za varstvo pri delu skratka bolj dosledno in natančneje zapisalo določbe veljavnih zakonov ter poostriło kontrolo in evidenco bolniških izostankov zaradi nezgod pri delu.

Diana Janežič

Za varno delo so potrebna zaščitna sredstva.

Obvestilo

Ob spremljanju podatkov o bolniških odsotnostih zaradi nezgod pri delu smo ugotovili precejšnje število izgubljenih dni zaradi recidiv, to je ponovne bolniške odsotnosti po navideznem ozdravljenju poškodbe. S službenim nalogom št. 4/98 smo se odločili za ukrep, da delavec lahko uveljavlja recidivo le na podlagi obrazca ER-8 (Prijava nesreče pri delu), ki ga dobi v službi za varstvo pri delu in predloži osebnemu zdravniku.

Torej! Vsi, ki uveljavljate recidivo zaradi nezgode pri delu, se morate oglasiti v službi za varstvo pri delu, kjer boste dobili ustrezen obrazec in spremni dopis, ki ga boste predložili svojemu osebnemu zdravniku.

Opozarjamo, da je zgoraj omenjeni postopek pogoj za izplačilo nadomestila.

Služba za varstvo pri delu

Strokovno izobraževanje
nadzornikov

Znanja ni nikoli preveč

Od 9. februarja do 31. marca so v sklopu priprav za preverjanje znanja potekali enodnevni seminarji za nadzornike. Vanj je bilo vključenih 360 nadzornikov, ki so poslušali aktualne teme v 20 članskih skupinah. Seminar je organizirala služba za organizacijo, nagrajevanje, izobraževanje in informiranje. Osnovni cilj tovrstnega izobraževanja nadzornikov, ki poteka že od leta 1994, je pridobivanje novih strokovnih in trenutno aktualnih znanj.

Konkretni cilji letošnjega izobraževanja nadzornikov so bili: spremljanje in pridobivanje novih teoretičnih znanj za potrebe proizvodnje, odkrivanje problematike odvisnosti v delovnem okolju, seznanjanje nadzorno-tehničnega osebja z delovno-pravno zakonodajo ter s sklepi strateške konference podjetja.

Tako so tehnični vodje obratov nadzornikom predstavili aktualne teme s področja osnovnih strok in jih tako pripravili na redno letno preverjanje znanja, mag. Marjan Kolenc, tehnični direktor podjetja, je predstavil strateški načrt podjetja, Karli Čretnik, referent iz službe za varstvo pri delu, je izvedel osvežitveni tečaj prve pomoči s poudarkom na oskrbi ponesrečenca, Milena Ahtik, psihologinja, je spregovorila o akloholizmu in drugih oblikah odvisnosti, delovno-pravno zakonodajo pa sta predstavili pravnici Anica Zajc in Anica Salmič.

Zanimivo je, da so zadnje tri teme predlagali nadzorniki v anketi, ki jo organizatorica seminarjev Alenka Verbič vedno izvede po končanem izobraževanju. V času, ko smo pripravljali ta zapis, izobraževanje še ni bilo izvedeno v celoti, vendar so do takrat oddane ankete že pokazale, da so udeleženci seminarja bili zadovoljni, pripisali

pa so tudi svoje želje, ki bodo znova napotilo za organizacijo teh in podobnih seminarjev v prihodnje.

S kakšnim namenom takšna izobraževanja podpira vodstvo podjetja in kakšne rezultate ali učinke od njih pričakuje, pa smo poizvedeli pri tehničnem direktorju podjetja **mag. Marjanu Kolencu!**

"Tovrstna izobraževanja izvajamo že nekaj let za poslovodje, skupinovodje in nadzornike, kar je precej številčna skupina sodelavcev. Pred leti smo ugotovili, da te skupine delavcev dobivajo novo vlogo, ki pa je ne poznajo. Postajali so izvajalci del, vse manj pa nadzorno-tehnični vodje nekoga delovnega procesa. To je bilo posebej očitno, ko smo začeli proizvodni proces v jami načrtovati in postavljati na višji nivo. Pri takšnem načinu dela je njihova vloga zelo pomembna, saj so vezni člen med vodstvom in ljudmi. Zato smo jih z omenjenim izobraževanjem skušali opremiti z aktualnimi, strokovnimi znanji (tehnične novosti, kakovost, bolniški izostanki, nezgode, poznavanje navodil), dodajamo pa vedno nove teme, tudi na njihovo pobudo.

'Moja' tema zajema aktualni trenutni položaj podjetja v slovenski oskrbi z energijo, strateške odločitve in letni plan proizvodnje. Udeleženci izobraževanja seveda različno sprejmejo te informacije, menim pa, da jim vsekakor koristijo. Posebej velja to za letošnjo temo o oskrbi poškodovanca, saj smo že ugotavljali slabšo oskrbo poškodovancev.

Naj še omenim, da smo pred časom opravili tudi izobraževanje za moštva na odkopih. Za to smo se odločili v skladu s cilji uvajanja kakovosti. Ugotavljamo namreč, da je premog, ki pride iz jame kakovostno siromašnejši kot premog, ki je v sloju, na to pa zaenkrat v največji meri vpliva človek v proizvodnem procesu. Predavatelji so sodelavce seznanili s to problematiko in jim pojasnili, da je danes bolj pomembna kakovost kot količina premoga. Menim, da je tudi to izobraževanje imelo pozitivne učinke."

Diana Janežič

Cum grano salis

Srečanje uredništev Našega stika in Rudarja

"Z zrcem soli" pomeni to po slovensko. Bilo je soli, popra, kave, različnih dišav in začimb v dobesednem in prenesenem smislu. Vse skupaj se je začelo z drogo, pardon, v Drogi. V Sečovljah. Pravzaprav se je vse začelo avgusta lani v naši jami, ko so bili na obisku člani časopisnega sveta glasila Elektrogospodarstva Slovenije (ELES) Naš stik.

Po ogledu jame je direktor Premogovnika predlagal, da se člani uredništev obeh glasil srečamo v hotelu Barbara v Fiesi in navežemo delovne in družabne stike. Za dobro sodelovanje in boljše delo obojih. Rečeno - storjeno.

Začeli smo torej 5. marca v Drogi. Vreče kave, cimeta, klinčkov, kumine, hibiskusa, kamilic, mete... so omamno dišale, nam pa je pomočnik direktorja Droge Portorož Boris Birsa razlagal proizvodni program svojega podjetja. Kot da bi bilo potrebno. Samo v domačo omaro z začimbami in v hladilnik pogledamo, pa bomo videli, kaj vse proizvaja ali distribuira Droga. Pa vendar: 80-odstotni delež proizvodnje zajema kava in te smo se v Drogi nadihali in napili. Surovine zanjo za čaje in začimbe dobivajo iz tujine, sol pa pobirajo kar na poljih, ki ležijo prek travnika, na bližnjih solinah (najvišje na severu v Evropi).

Ko smo videli, kako se očisti, zmeša, zmelje in zapakira 'barcaffè' in kako spretno stroji odtehtajo v filter vrečke različne čaje, smo sedli k pogovoru o internem komuniciranju v Drogi. Izdajajo časopis Naš glas za svojih 650 zaposlenih in upokojenec. Skupaj 1000 izvodov, sicer pa njihovo delo poteka podobno kot naše: seja uredniškega odbora, pregled prejšnje številke, načrt za novo, nato pa pisanje, lov za roki in dopisniki pa nova številka.

Omamljeni od 'droge' smo se vrnil v hotel Barbara, kjer se je 'drogiranje' predvsem za naše goste nadaljevalo. Očarali so jih hotel, bazen, okolica. Po odličnem kosilu so sedli k seji časopisnega sveta, nato pa použili darove narave in hotelskega bazena. V tem smo se jim pridružili tudi mi, potem ko smo opravili svoj sestanek.

Čas pred večerjo je bil namenjen skupnemu sestanku. Gostje so nas seznanili, kako nastaja njihov časopis, ki ga uredništvu, lociranem v upravni zgradbi ELESA v Ljubljani, pomaga ustvarjati kar 18 sodelavcev, zaposlenih pri različnih delih v podjetjih sistema elektrogospodarstva. Pokrivajo vso Slovenijo. Da so članki iz vseh podjetij sistema, morajo poskrbeti vsak mesec in da jim to gre lažje od rok, je nov predsednik časopisnega sveta Ervin Kos iz Dravskih elektrarn uvedel novost pri

njihovem delu: seja časopisnega sveta je vsak mesec v drugem podjetju v sistemu, s čemer vedno nekemu prikrajšajo pot, obenem pa jim gostitelj predstavi v besedah in z ogledom svoje podjetje. Tokrat so člani časopisnega sveta stopili iz tega kroga, saj so lani prišli na ogled našega premogovnika in si za zadnjo sejo izbrali Fieso.

Ob navezavi takšnih stikov smo se pozanimali tudi za članstvo v njihovem časopisnem svetu in ta naš predlog bodo še preučili. Dodobra pa smo že to srečanje izkoristili za spoznavanje med seboj in podjetji, iz katerih prihajamo. Saj se končno v sistemu elektrogospodarstva in premogovništva vsi srečujemo s podobnimi sistemskimi in drugimi zadevami, ki zanimajo vse zaposlene v naših podjetjih.

Petek, 6. marec, je bil zelo deloven dan. Na programu smo imeli komunikacijsko delavnico z naslovom Beseda je most med ljudmi. Skozi verbalno in neverbalno komunikacijo nas je s praktičnimi primeri, ki smo jih izvedli tudi sami, popeljala mag. Barbara Suša, ki se ukvarja z izobraževanjem za komuniciranje v svojem podjetju. V štirih urah smo spoznali mnoge skrivnosti dobrega nastopa, učinkovitega poslovanja in privatnega pogovarjanja pa tudi, po

Med komunikacijsko delavnico - trije člani našega uredniškega odbora: Boris Potrč, Peter Pušnik, Ivo Hans Avberšek (od leve).

zakaj nekemu verjamemo na besedo in drugemu ne. Skrivnost je v govorici njegovega telesa, ki (pre)pogosto ni skladna z besedami.

Slavo je bilo prisrčno, saj smo se zavedali, da je bil to šele začetek novih stikov med nami. Povabila na vse strani so deževala in gotovo se bomo še srečali. Pa naj si bo v Dravskih, Soških ali Savskih elektrarnah, Toplarni Ljubljana ali Trbovlje, nuklearni, v Soštanju, Velenju, v primorskem, gorenjskem, celjskem ali mariborskem Elektru. Ali pa kar v Fiesi.

Diana Janežič

Letni sestanek aktiva invalidov

Pravica do dela

Delegati aktiva invalidov podjetja so se v soboto, 7. marca, sestali na rednem letnem sestanku. Pregledali so delo in poslovanje aktiva v preteklem letu in si zastavili načrte za letos, v bogati razpravi z gosti pa so spregovorili tudi o najbolj aktualnih zadevah na področju zaposlovanja in usposabljanja invalidov ter novih zakonskih določbah v Beli knjigi, ki zadevajo invalide. Vse razprave so izzvenele v eno misel: socialno varnost invalidu lahko daje le delo!

Valter Golob je s prizadevnim in strpnim delom prispeval k dobremu položaju invalidov v podjetju.

Letnega sestanka se je udeležilo razmeroma majhno število delegatov aktiva, kot gostje pa so na sestanku bili: predsednik Zveze delovnih invalidov Slovenije Marjan Kroflič, vodja obrata HTZ Franc Druks, vodja kadrovske-socialne službe Franc Novak, strokovni sodelavec za invalidsko problematiko v tej službi Dušan Zapušek in predstavnik medobčinskega društva invalidov Šaleške doline ob Paki Franc Kos.

Bela knjiga postaja "črna"

Poročila o delu v letu 1997, finančno poročilo ter načrt dela za letos je povedal predsednik aktiva Valter Golob. Lani se je aktiv invalidov v Premogovniku največ ukvarjal z nepravilno odmero dohodnine, česar tudi ob pomoči strokovnih služb podjetja še ni mogel ustrezno razrešiti. Temu področju delovanja pa se je ob koncu leta pridružilo že novo - predlog novega Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju ali drugače povedano Bela knjiga. Člani izvršnega odbora aktiva so se dvakrat udeležili predstavitve njene vsebine, "knjigo" pa so tudi skrbno prebrali in zbrali nekaj strani pripomb na njena določila, ki zadevajo invalide.

Predvsem se jim zdita v Beli knjigi boleči točki dvigovanje starostne meje za upokojitev in določilo, da bodo delodajalci lahko odpuščali tudi invalide. "Ali bo nezaposlenega invalida sploh še kdo zaposlil?" se je vprašal Valter Golob in vprašanje dopolnil s podatkom, da je bilo v decembru lani med vsemi nezaposlenimi v Sloveniji že več kot 10.000 invalidov (v velenjski občini 989).

Številke povedo tudi, da je v Sloveniji sedaj 128.280 invalidov, v našem podjetju pa jih dela 850, kar je več kot 22 odstotkov vseh zaposlenih. Slišati je veliko, vendar se absolutno število invalidov zmanjšuje, povečuje pa se njihov delež med vsemi zaposlenimi, saj v podjetju intenzivno zmanjšujemo stalež. Pomemben je tudi podatek, da število delovnih nezgod v podjetju upada vsako leto, invalidi pa nastajajo zaradi bolezni in nesreč izven dela.

Tudi sicer nastane v Sloveniji "le" 10 odstotkov vseh invalidov zaradi nezgod pri delu, kar 90 odstotkov pa zaradi bolezni in drugih vzrokov.

Položaj invalidov v našem podjetju ni slab. Vodstveni delavci, strokovne službe in sindikat z aktivom invalidov dobro sodelujejo in skupno iščejo (in tudi najdejo) primerna delovna mesta za delavce z zmanjšano delovno zmožnostjo. Rezultat takšnega dela in razmišljanja je tudi projekt "Obvladovanje invalidnosti v Premogovniku Velenje", ki so ga pripravili v socialni službi podjetja in ga je predsednik aktiva invalidov poslal tudi direktorju vladnega urada za invalide Republike Slovenije.

Valter Golob je v svojem poročilu o delu aktiva povedal še o športnih in družabnih aktivnostih članov. Na športnih tekmovanjih so se izkazali kot dobri športniki, za svoje člane so organizirali izlet na Gorenjsko, precej se jih je udeležilo programiranega oddiha v Fiesi, Šmarjeških Toplicah in Topolšici, negovali pa so tudi redne družabne stike s sorodnimi aktivni po Sloveniji.

Naloge iz leta 1997 prenaša aktiv invalidov tudi v letošnje leto. Poskušali bodo razrešiti vprašanje odmere dohodnine za invalide, s službo za varstvo pri delu si bodo prizadevali za čim manj nezgod pri delu, za urejanje položaja invalidov pa bodo sodelovali predvsem z vodstvom, sindikatom in strokovnimi službami podjetja. Vključevali se bodo v delo medobčinskega društva invalidov Šaleške doline ob Paki ter sodelovali s sorodnimi aktivni in društvi.

Pravica do dela je pogoj za vse družge pravice

V razpravi po vseh poročilih se je najprej oglašil Marjan Kroflič, predsednik Zveze delovnih invalidov Slovenije. Pohvalil je delo aktiva in poudaril, da je to edini aktiv v Sloveniji, na katerega se lahko ZDIS nasloni pri svojem delu. Tako je na pobudo našega aktiva vložil amandma k zakonu o dohodnini, preučil pa je tudi vse pripombe

V Sloveniji sedaj 128.280 invalidov, v našem podjetju pa jih dela 850, kar je več kot 22 odstotkov vseh zaposlenih. Slišati je veliko, vendar se absolutno število invalidov zmanjšuje, povečuje pa se njihov delež med vsemi zaposlenimi, saj v podjetju intenzivno zmanjšujemo stalež. Pomemben je tudi podatek, da število delovnih nezgod v podjetju upada vsako leto, invalidi pa nastajajo zaradi bolezni in nesreč izven dela. Tudi sicer nastane v Sloveniji "le" 10 odstotkov vseh invalidov zaradi nezgod pri delu, kar 90 odstotkov pa zaradi bolezni in drugih vzrokov.

na določila Bele knjige o invalidih. Kroflič je poudaril, da bi aktivni invalidov v podjetjih pri svojem delu morali bolj sodelovati s sindikati, saj se ti zavzemajo za pravice vseh delavcev. V našem podjetju temu je tako, marsikje pa ne.

Valter Golob je povedal, da Bela knjiga uzakonja usposabljanje invalidov, danes pa je od več kot 120.000 invalidov le 205 deležnih poklicne rehabilitacije. S temi podatki je izzval vodjo obrata HTZ **Franca Druksa**, ki je povedal, da je 22 odstotkov invalidov med zaposlenimi težka naloga podjetja, da jim zagotovi primerno delo. Prav zato smo v podjetju zastavili projekt "Obvladovanje invalidnosti". "Država z razvitim šolskim sistemom poskrbi za šolanje otrok, mladih; invalid pa z nastankom svojega stanja začenja nanovo," je rekel Druks. "Zanj država ne poskrbi, to je naloga podjetij, ki morajo tako invalidom zagotavljati usposabljanje in delo. V našem podjetju imamo to dobro urejeno. V zadnjih letih smo pripravili več različnih izobraževanj in jih še bomo. Namen usposabljanja invalidov je pridobivanje znanja za novo delo, hkrati pa skušamo doseči, da bi bili izdelki in delo invalidov konkurenčni na notranjem in zunanjem trgu. Če hočemo invalidom zagotavljati socialno varnost, jim moramo zagotavljati delo, za to pa jih moramo usposobiti," je poudaril Druks.

Franc Druks pa je razpravljal še naprej in dejal, da določila Bele knjige zmanjšujejo socialno varnost invalidov, saj dopuščajo odpuščanje invalidov. "Vendar," je v isti sapi dodal "tudi sedanji zakoni niso stoodstotno varovali invalidov pred odpuščanjem. Primera v naši okolici sta EMO Celje in ESO Oprema, kjer so s stečajem prišli na cesto tudi invalidi. Torej samo zakonsko določilo ni garant za socialno varnost invalidov, saj "sposobni" managerji v nekaterih podjetjih najdejo način, da odpustijo tudi invalide," je sklenil Druks.

K besedi se je prigljal tudi vodja kadrovske-splošne službe **Franc Novak**, ki je invalidsko problematiko pogledal z očmi delodajalca. "Sedanji zakoni precej ščitijo delavca invalida, zato se marsikateri delodajalec boji zaposliti invalida, saj mu to nalaga prevelike obveznosti.

V našem podjetju je nedvomno dobro poskrbljeno za invalide, kar gotovo kaže tudi manjša udeležba vaših delegatov na tem sestanku, saj očitno toliko problemov

kot prejšnja leta ni več. Dobro sodelovanje med aktivom in strokovnimi službami pa kaže tudi podatek, da kar 60 odstotkov naših invalidov dela v jami, torej v okolju, kjer so začeli delati in so ga vajeni," je dejal Novak in dodal, da je zaskrbljujoča nova definicija invalidnosti v Beli knjigi, pozitivno pa je določilo, da je prekvalifikacija delavca invalida obvezna.

Dušan Zapušek je nato predstavil projekt "Obvladovanje invalidnosti v Premogovniku Velenje", ki je bil obravnavan tudi v projektni šoli '97. Projekt želi v svoji strategiji najprej informirati vodstvo podjetja o možnih oblikah obvladovanja invalidnosti, želi izkoristiti pozitivno zakonodajo v dobrobit invalidov, predlaga načine za zmanjšanje nastajanja novih oblik invalidnosti ter skuša vključiti ta projekt v vsakdanji delovni proces.

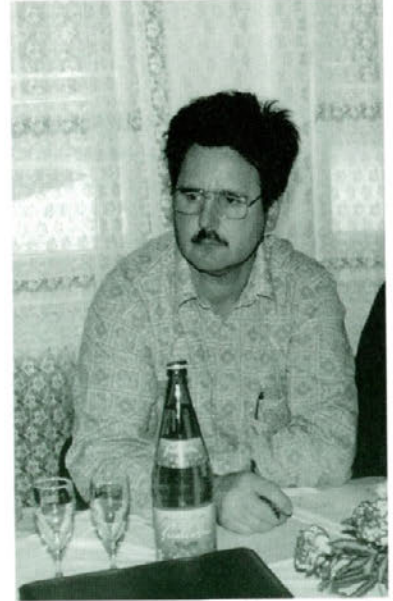
Udeležence sestanka je pozdravil tudi **Franc Kos** iz medobčinskega društva invalidov Šaleške doline ob Paki ter pohvalil sistematično in celovito reševanje invalidske problematike, kot se je lotevamo v Premogovniku Velenje in Gorenju, in to že prej, preden do največjih težav pride. "V našem društvu lahko pomagamo samo posameznikom, ki se oglasijo pri nas z že izraženimi težavami, torej le gasimo požare," je dejal Kos.

Dela ne bo zmanjkalo tudi novemu predsedniku

V nadaljevanju razprave je **Marjan Kroflič** predlagal, da aktiv invalidov pisno pooblasti predstavnika aktiva za zastopanje interesov invalidov v sindikatu podjetja ter enako pooblasti Zvezo delovnih invalidov Slovenije, da zastopa interese aktiva v državnih organih in pri oblikovanju zakonodaje. Pobudi sta bili sprejeti.

Prav tako je na pozitiven odziv naletela pobuda enega od delegatov, da bi namesto upokojencev, ki jih nekateri podjetniki najemajo za občasna dela, to delo dobili nezaposleni invalidi. Za to naj bi poskrbelo medobčinsko društvo invalidov. Dobrodošlo bi bilo tudi večje sodelovanje med aktivni in društvi pri obravnavanju novih zakonskih določil, in sicer v duhu lanskega gesla ZDIS "Skupaj smo močnejši!", saj bo nov zakon prizadel vse invalide v Sloveniji.

Ob koncu letnega sestanka so delegati izglasovali še povečanje članarine za leto 1998 na 700 tolarjev (lani 600 SIT) in opra-

Drago Kremžar, novi predsednik aktiva invalidov

vili volitve. Valter Golob se bo namreč ob polletju upokojil, zato je vodenje aktiva s soglasjem vseh prisotnih delegatov predal **Dragu Kremžarju**. Vsem se je zahvalil za tvorno sodelovanje in jim zaželel veliko volje in uspehov pri nadaljnjem delu, Valterju Golobu pa je zahvalne besede izrekel vodja socialne službe Franc Novak. Zahvalil se mu je predvsem za prizadevno in strpno delo pri vodenju aktiva in za sodelovanje s strokovnimi službami v podjetju.

Diana Janežič

Svetovni energetska svet - WEC.

Gospodarski tokovi v Sloveniji

Predavanja o aktualnih temah v upravni zgradbi ELESa v Ljubljani, ki jih organizira slovenski nacionalni komite svetovnega energetskega sveta, so postala dobro obiskana in vedno zanimiva stalnica. Tudi zaradi njih so lani uredili novo predavalnico in konferenčno dvorano. Ta dva prostora so ob zadnjem predavanju 12. marca slovesno predali namenu, to pa je storil tokratni predavatelj Minister za gospodarske dejavnosti Metod Dragonja. Predaval je o gospodarskih tokovih v Sloveniji.

Metod Dragonja

Vlada s svojimi službami prave številke in podatke še obdeluje in pripravlja za aprilsko pomladno oceno gibanj, vendar preliminarni podatki kažejo, da je gospodarska rast v letu 1997 slabša od predvidene. Ta je bila med 3,5 in 4 odstotki, ocene pa kažejo, da bo dosežena 3,1. Kaj to pomeni v primerjavi z razvito Evropo in tisto v tranziciji? V primerjavi z državami Evropske unije Slovenija zaostaja, saj je siceršnja rast okoli 4 odstotke (Nemčija, Francija), v primerjavi s tranzicijskimi ekonomijami pa je Slovenija v sredini. Češka beleži 1,7-odstotno rast, Slovaška in Madžarska 3,8-odstotno, Poljska pa s svojo visoko dinamiko proizvodnje kar 5,4-odstotno gospodarsko rast.

Vlada bo zato letos, seveda, sprejela nekaj dodatnih ukrepov za pospeševanje rasti, predvsem pri izvozu ter povečevanju domačega povpraševanja po investicijah in pri potrošnji. Težje delo čaka vlado pri stabilizaciji cen in brzdanju inflacije, saj so cilji na teh področjih prekoračeni. Inflacijo naj bi sedaj izračunavali po novem kriteriju, cenovna neskladja pa lahko vlada odpravlja le postopno. To velja tudi za vse energente.

Konkurenčnost slovenskega gospodarstva in večjo dinamiko rasti ovirajo

predvsem preveliki finančni stroški in strukturna neskladja. Posebej veljajo specifični pogoji poslovanja za izvoznike, saj precejšen delež tolara neposredno vpliva na konkurenčnost. Povprečna 4,5-odstotna rast produktivnosti v nekaterih podjetjih ali panogah je sicer dobra, a ne uspe pokrivati tečajnih razlik (kar velja tudi za naše podjetje, ki ima ceno premoga oziroma giga joula podano v nemških markah).

Ugodne trende v gospodarstvu kažejo proizvodnja električnih strojev in naprav, plastike ter gumarska in kemijska industrija, neugodni trendi so zlasti v industriji tekstila, vozil in predelave lesa. Pozitivne dinamike tudi ni v energetiki, saj se pozna učinek krčenja rudarstva in premogovništva.

Finančnim težavam, katerih sestavni del je proračunski primanjkljaj, se pridružujejo strukturne težave. Zato bo vlada morala zagrizti v nekaj strukturnih reform: pokojninskega in davčnega sistema, finančnega sektorja, javnih gospodarskih služb in podjetniškega sektorja. In kakšna je ocena pogojev za energetiko? Izrazito bo prilagajanje cen predvsem nafte in naftnih derivatov, z reformo javnih gospodarskih služb bo treba vzpostaviti razmere za prilagajanje vključitvi v EU, preveriti bo treba tudi, koliko energetska sektor prispeva h konkurenčnosti slovenskega gospodarstva.

Toliko minister Dragonja, poslušalce pa je tudi kaj zanimalo! Direktorja ELESa dr. Baniča na primer, ali opredelitev za drugačno energetska politiko glede na potrebe gospodarstva pomeni rekonstrukcijo sistema elektrogospodarstva po podjetniških principih? Odgovor: da. K temu nas bodo prisilile tržne zakonitosti, vstop konkurence tudi na energetska trg. Država naj bi regulirala le manjši del poslovanja podjetja, torej določala cene in še kaj, upravljanje energetska podjetij pa naj bi bilo bolj podjetniško. Diana Janežič

Kaj dela WEC?

Svetovni energetska svet (WEC) je bil ustanovljen leta 1923 kot uradna nevladna organizacija, ki ima danes včlanjene nacionalne energetska svete iz več kot 100 držav. Te pokrivajo več kot 90% globalnih potreb po energiji. WEC je nekomercialna organizacija, ki zastopa vse energetska vire. Njegova vloga je v "zagotavljanju stabilne oskrbe in uporabe energije v korist vseh".

Od aprila 1992 je članica WEC tudi Slovenija. Članstvo Slovenskega nacionalnega komiteja v WEC sestoji iz 32 podjetij, ki jih skupno zastopa 62 predstavnikov in 3 individualni člani. Velenjski premogovnik v SNK WEC zastopa dr. Franc Žerdin, ki je podpredsednik predsedstva in administrativne komisije. Predsednik slovenskega nacionalnega komiteja bo do leta 2000 dr. Ivo Banič, direktor Elesa, z imenovanjem na to funkcijo pa je postal tudi nov član sveta predsedujočih pri WEC.

Kaj je sonaravni razvoj?

Predavanje dr. Dušana Pluta v ERICu

Kaj vam pomenita ti dve besedi: sonaravni razvoj? Ste morda zasledili v zadnjem času članke na to temo v časopisih, pa niste natančno vedeli, o čem govorijo? Predavanje o sonaravnem razvoju je v sredo, 4. marca, organiziral ERICo za svoje sodelavce, predaval pa je dr. Dušan Plut, profesor na ljubljanski Filozofski fakulteti.

Model trajnostnega sonaravnega razvoja je oblikovala Svetovna komisija za okolje in razvoj pri OZN leta 1987 v poročilu "Naša skupna prihodnost". Na konferenci Združenih narodov o okolju in razvoju leta 1992 v Rio de Janeiru pa so izhodišča strategije trajnostnega sonaravnega razvoja besedno doživela podporo, vendar pa v pisni obliki le moralno obvezujoče deklaracije.

Po mnenju Svetovne komisije za okolje in razvoj pomeni sonaravni razvoj zadovoljevanje potreb sedanosti brez ogrožanja sposobnosti bodočim generacijam za zadovoljevanje njihovih lastnih potreb. Sonaravni ali uravnoveženi ali trajnostni (različni strokovnjaki uporabljajo različne izraze) razvoj je pravzaprav **human napredek človeštva v sozvočju z naravo tako, da upošteva naravne omejitve, a hkrati povečuje standard človeštva. Trajno varovanje naravnih virov in okolja je torej temeljno za sonaravni razvoj.**

Osnovna načela sonaravnega razvoja so tri: to mora biti razvoj, ki se odvija znotraj naravnih omejitev, upoštevati mora odgovornost do bodočih generacij in spoštovati vsa živa bitja na planetu.

Od kod izvira ideja o sonaravnem razvoju? Ves planet, vse države, regije, vsa mesta se srečujejo s popolnoma drugačnimi razmišljanji o razvoju človeštva kakor v preteklosti; planet se razvija v smislu globalizacije in regionalizacije, vendar med tem dvema megatrendoma ni sozvočja. Globalizacija vseh svetovnih dogajanj se je dosedaj odvila v štirih fazah; prva je bila narejena leta 1500 z "odkritjem" planeta (njegova oblika, delovanje v vesolju...), naslednje tri faze pa so zelo zgoščene nastale šele po drugi svetovni vojni. V novem tisočletju nas bodo posebej prizadele podnebne spremembe, ki vplivajo na ves planet.

Problemi sodobnega sveta se kopičijo. Raba energije je zelo velika, vsak prebivalec na svetu odloži povprečno na leto 5 ton odpadkov, izredno se je povečala poraba naravnih virov na prebivalca, vsako leto je na Zemlji 90 milijonov ljudi več ali 250.000 vsak dan, človeštvo se je v zadnjih 30 letih podvojilo, a za 3-krat povečalo porabo vode... Povečujemo izkoriščanje naravnih

(obnovljivih in neobnovljivih) virov, na kakovost življenja vplivajo podnebne spremembe (mestna klima, pojav tople grede), planet izgublja raznovrstnost - biološko, genetsko, pokrajinsko -, porušeno je naravno ravnovesje.

Z načeli sonaravnega razvoja se pravzaprav strinjamo vsi, predvsem okoljski strokovnjaki pa terjajo njegovo čim prejšnje udejanjanje, saj človeštvo drvi v lastno pogubo. Vendar tudi strokovnjaki vedo, da uresničevanje načel sonaravnega razvoja ne bo enostavno in hitro.

Dušan Plut je doktor geografije in profesor na oddelku za geografijo ljubljanske Filozofske fakultete; v okviru tega dela izvaja tudi različne raziskovalne projekte.

Rudar: "Šaleška dolina je prav gotovo zanimiva z vidika sonaravnega razvoja. Poznali ste naše okolje v 80. letih in poznate ga sedaj. Lahko naredite primerjavo?"

Dr. Plut: "Šaleška dolina je primer v preteklosti močno degradirane slovenske pokrajine; uvrstil bi jo lahko v rang treh najbolj degradiranih sredi osemdesetih let: za Zasavje in Zgornjo Mežiško dolino. Če pogledamo te pokrajine, je prav Šaleška dolina zabeležila največjo stopnjo izboljšanja kvalitete okolja. Morda tudi zato, ker je bila stopnja degradacije tukaj tako visoka, vendar je zame pomembnejše to, da se izboljšanje kakovosti okolja v Šaleški dolini vse bolj obravnava tudi kot razvojni dejavnik. To pomeni, da ne razmišljate le o tem, koliko sanacija okolja odnaša dohodka, ampak nasprotno, koliko ga prinaša, in to predvsem na dveh področjih: pri zdravju prebivalcev in pri izboljšanju stanja pokrajnotvornih dejavnikov (izboljšanje kakovosti gozda, jezer).

Menim, da čaka zdaj Šaleško dolino naslednji izziv, ko naj bi poskušala te naravne vire (predvsem premog) čim bolj trajno, dolgoročno uporabljati tako, da bo prehod na ohranjanje naravnih virov čim manj boleč.

Da je do vsega tega prišlo, se je v pravem času združilo več pozitivnih silnic. Najprej

je pomembno, da je do raziskav onesnaženosti okolja sploh prišlo, saj so te prve opozorile na problem onesnaženosti okolja. Drugo opozorilo pa je dala civilna družba s svojim opozarjanjem na onesnaženost okolja; spomnimo se Zavodenj in predvidenega odlagališča radioaktivnih odpadkov v Velunjskem Grabnu. Poleg teh dveh se sedaj že javlja tretji pomemben element, to je gospodarstvo. Začenja se zavedati, da bo lahko evropsko uspešno le, če bo upoštevalo okoljevarstvene zahteve. Ta element pa se bo razvijal dalj časa, saj gre za spremembo gospodarske strukture."

Rudar: "Kot smo slišali na predavanju, ste se tudi poslovno povezali z ERICom. Kaj pomeni to sodelovanje?"

Dr. Plut: "Sem mentor podiplomskega študija sodelavke ERICa Natalije Mafej in sodelujem pri razvojnem projektu o smiselnosti širjenja premogovnega območja oziroma uporabe zaloga premoga. Načrtujemo tudi skupen projekt na izobraževalnem področju, namreč da bi predstavili uspešen projekt sanacije okolja v Šaleški dolini širši šolski javnosti. Vse to sodelovanje z ERICom je privedlo do dogovora, da postanem v eni tretjini njihov sodelavec."

Rudar: "Je vaše politično delovanje prekinjeno ali dokončano?"

Dr. Plut: "Moja politična izkušnja je bila za oceno okoljskih, socialnih in razvojnih razmer zame zelo pomembna, saj mi je dala širši pogled na stvari in mi je razkrila realnost na tem področju. O političnem delovanju več ne razmišljam, ker menim, da imam sedaj več miru za delo in lahko dolgoročno gledano naredim več koristnega. To pa ne pomeni, da z javno besedo ne želim posegati v okoljevarstvene zadeve."

Diana Janežič

Kaj dela odbor za kulturo?

Kultura, kulture, kulturi, kulturo, pri kulturi, s kulturo...

In kako je s kulturo v našem podjetju? Dobro, bi lahko rekli! Lahko rečemo tudi, da boljše, veliko boljše kot v prenekaterem podjetju. Kako pa kulturno dogajanje v našem podjetju izgleda? K pogovoru smo povabili Stojana Špegla, ki je v našem podjetju nekaj let skrbel za organiziranje kulturnih prireditev kot kulturni animator, z začetkom letošnjega leta pa je začel voditi šestčlanski odbor za kulturo. Izvedeli smo tole!

Stojan Špegel

V minulih štirih letih je bilo na področju kulture izpeljanih veliko aktivnosti. Tako so organizirali dva fotografska tečaja, plesni tečaj, video tečaj, likovni tečaj za odrasle in likovni tečaj za otroke, tri strokovna predavanja in predavanja o podjetniški kulturi. Kar nekaj skupin naših delavcev so popeljali na ogled prireditev, razstav, tako v Ljubljani kot v Velenju. Poskrbeli so za izdajo pesniške zbirke štirih avtorjev - delavcev našega premogovnika in sodelovali pri izdaji literarnih prilog glasila Rudar.

Pestro je bilo tudi na naših razstaviščih, saj je bilo znotraj podjetja postavljenih 54 razstav, zunaj njega pa 10 razstav. Sodelovali so pri organizaciji likovnih kolonij, organiziranih ob dnevu rudarjev, pri organizaciji otroških likovnih kolonij in pri opremljanju hotela Barbara v Fiesi z likovnimi deli. Organiziran je bil tudi nakup gledaliških abonmajev, srečanje s kulturnimi animatorji Slovenije in še kaj.

V začetku letošnjega leta je bil v našem podjetju imenovan šestčlanski odbor za kulturo, ki ga vodi Stojan Špegel, v njem pa so še Robi Kožar, Marijan Lipičnik, Bojan Lajlar, Saša Hliš in Simona Ferarič. Zastavili so si program dela za letos in ga tudi finančno ovrednotili, s tem pa sta se strinjala tako sindikat kot vodstvo našega podjetja.

Tako nameravajo tudi letos organizirati več tečajev, likovnega, fotografskega in tečaj za delo z video kamero. K likovnim tečajem bodo povabili nove mentorje z novimi programi, načrtujejo celo sodelovanje z japonskimi ustvarjalci. V skupini harmonikašev pa so s pomočjo mentorja Mira Klinca že začeli s harmonikaškimi tečaji. Načrtujejo tudi kakšen tečaj za otroke naših delavcev, za delavce našega

podjetja pa tudi različne delavnice, organizirane prek prostega konca tedna.

V naših stalnih razstaviščih je za letos predvidenih 11 razstav. Razstavljalca sta že Marjan Vodišek, ki ustvarja in zbira razglednice, in naš sodelavec Igor Veber, ki je predstavil računalniško grafiko. Sledila bo razstava večih avtorjev Šaleška pokrajina in premogovnik, potem pa se bodo zvrstile še razstave Uršule Berlot iz Ljubljane, Lee Dežman z Jesenic, mlajših likovnikov skupine PIN, Aleksandra Kozarskega, Leandra Fužirja iz Črne na Koroškem. Nameravajo pa pripraviti tudi razstave likovnih del naših bivših sodelavcev Franca Planinca, Jožeta Hohkrauta in Adija Pirtoška.

V program dela so med drugim zapisali tudi nekaj predavanj, gostovanj gledaliških skupin in, seveda, organizacijo ogleda nekaterih prireditev, razstav, nakup gledaliških abonmajev, ureditev domače strani na Internetu, obveščanje prek elektronske pošte.

Skratka, organizirati nameravajo čimveč prireditev in k sodelovanju, tudi k ustvarjanju, privabiti čimveč sodelavcev. Vabijo vas, da si vzamete čas, prisluhnete svojim željam, se pridružite kulturnemu dogajanju v našem podjetju in tudi sami predlagate aktivnosti, ki vas zanimajo.

Dragica Marinšek

Po srebrno medaljo v Rim

Mešani pevski zbor Gorenje na tekmovanju v Rimu

Z Mešanim pevskim zborom Gorenje, v katerem prepevam od njegove ustanovitve, sem se udeležil 5. mednarodnega pevskega festivala "Orlando di Lasso" v Rimu. Odpotovali smo 6. marca ob 21. uri iz Velenja.

Pot po Sloveniji smo poznali vsi, pa še tema je bila, tako da smo vsi kmalu zatisnili oči in se predali spancu. Na mejnem prehodu ni bilo zapletov in že smo pred polnočjo prestopili italijansko mejo, pripravljeni na 10-urno vožnjo. Tisti, ki nismo vajeni spanja med vožnjo, smo prosili voznika, naj nam predvaja film na videokaseti. Izbrali smo si komedijo in kmalu je naš smeh prebudil zaspance. Dobro uro je avtobus poln smeha.

Po končanem filmu smo se vsi umirili in tudi na uro smo pozabili. Šele v bližini Firenc, ko nas je prebudil jutranji svit, se je zaslišal šepet prvih prebujencev. Ker je podnebje tam toplejše kot pri nas, so se na travnikih že pasli tropi ovac in tu in tam kakšen konj. Ob 8. uri smo že bili na vstopu v severni del Rima.

Sobe v hotelu "Porto Maggiore" naj bi bile pripravljene šele ob 12. uri, zato smo si vzeli čas za obilno malico, ki nam jo je podaril gostinski obrat Gorenja. Z vso vnemo smo se lotili pečenke, kislih kumaric in sokov. Presenečeni smo bili nad čistočo okolice počivališča. Nikjer nobenega papirčka ali cigaretnega ogorka. Trije delavci so hodili po velikem parkirišču in sproti pometalili, kar je komu ušlo iz rok. Tako smo bili prevzeti, da ni za nami ostala niti smetka.

Čas je že bil, da se odpravimo v center starega dela Rima, kjer je stal naš hotel. Pri vstopu v mesto smo bili razočarani nad neurejenostjo in smetmi, ki so ležale prav povsod, na avtobusnih postajališčih, pločnikih, zelenicah. Pravo nasprotje pred dobro uro zapuščenega postajališča. Na strehah stanovanjskih blokov je bilo nešteto televizijskih anten. Pogled na stavbe nas je spominjal na velike ježe s kratkimi bodicami.

Med vožnjo smo doživljali presenečenje za presenečenjem. Na vsakem parkirišču in na cestišču reke pločevine in med vožnjo resnično nismo videli nobenega nepoškodovanega avtomobila. Vse bolj smo verjeli tistim, ki so govorili, da bomo v Rimu težko videli avtomobil, ki ne bi bil poškodovan. Razbiti žarometi, odrgnjena ali zvita pločevina - vse se je v potokih valilo mimo nas.

Ob pogledu na reko zvite pločevine sploh nismo opazili, da smo obstali pred našim hotelom, v katerem bomo domovali naslednje 4 dni. Pričakovali smo lepo

zgradbo, a obstali smo pred staro zgradbo, ki ni dajala vtisa hotela s 3. zvezdicami. Nehali smo se posmehovati zviti pločevini in razbitim svetlobnim telesom na cesti. Vstopili smo v recepcijo, kjer nas je čakal vodič, ki nas je spremljal ves čas trajanja festivala. Pogled na njeno notranjo urejenost nas je pomiril. Lepo, čisto, domače, prijazno okolje nam je vrnilo dobro voljo. Ker sobe še niso bile pripravljene, smo imeli dobro uro časa za ogled bližine hotela.

"No, pa gremo," smo si rekli in se podali po dolgi ulici proti cerkvi (imena si nisem zapomnil). Ob pločnikih parkirani avtomobili so bili ponovno cilj posmeha. Štirje pevci smo si razdelili vloge statističnega urada. Dva sta preštela vse avtomobile po vrsti, dva pa samo tiste, ki niso bili poškodovani. Po dobrih stotih metrih je bil rezultat 8:1 za zvito pločevino. Na koncu ulice je bil rezultat 13:1 v korist drznih in hitrih voznikov.

Ob 13. uri smo iz avtobusa vzeli prtljago, odšli v sobe ter se začeli psihično pripravljati na najzahtevnejši nastop v karieri zbora. Zvečer prva vaja v hotelski dvorani, ki je bila akustično zelo slaba, in zato se je napetost še povečala. Po vaji večerja - testenine in malo mesa ter sladica. Piti smemo samo brezalkoholne pijače, kajti dogovorili smo se, da do nedeljskega nastopa nihče ne bo zaužil niti kapljice alkohola. Tudi kadilci smo se odrekli običajni dozi cigaret in namesto enega zavojevčka na dan pokadili le tri ali štiri cigarete.

Zborovodkinja Tadeja se je vrnila s prvega sestanka s strokovno žirijo, katere član je vseh pet let, odkar se odvija to tekmovanje, tudi slovenski dirigent in strokovnjak Jože Fürst. Deležni smo bili prvih pohval, ki pa nimajo vpliva na poznejšo oceno z nastopa. Naredili smo prvi dober vtis z vzorno urejenostjo notnega materiala in dopisov, ki smo jih morali že pred več kot dvema mesecema poslati v petih izvodih za vse člane komisije.

To je bila prva svetla lučka, ki nam je vrnila malo vedrine na obraze. Zavedali smo se, da se nahajamo v družbi vrhunskih zborov iz celega sveta. V petih letih smo bili prvi slovenski zbor na tem tekmovanju. /nadaljevanje v prihodnji številki/

Slavko Marš

Orlando di Lasso

Od Pacifika do Atlantika po dveh kolesih

Od morja do 3200 metrov

Ko je general San Martin na začetku 19. stoletja s svojo vojsko prečkal Ande, gotovo ni niti sanjal, da bosta čez skoraj dvesto let z obratne strani naredila isto pot dva Slovenca. Slavni vojskovodja je na prelazu Portillo prečkal to veličasno gorsko verigo, da bi osvobodil za Argentino še Čile, kasneje pa tudi Peru in Bolivijo izpod španskega jarma. Pri tem mu je izdatno pomagal irski general O'Hinggis, ki je po uspehu v Argentini pri kraju Uspallata krenil na sever in se s San Martinom srečal spet v Čilu.

Za Čile je Argentincem še sedaj žal, da si ga niso tedaj kar priključili. Še posebno zato, ker, kot pravijo v Argentini, so z njim same težave. Glede težav je mnenje enako tudi na drugi strani. V glavnem ali izključno se pripravajo zaradi meje. Da se ne ljubijo preveč, dokazujejo tudi carinske postojanke, ki so ločene med sabo skoraj šest kilometrov. Po drugi strani, pa je pretok ljudi iz ene v drugo državo izredno živahen in poteka brez večjih težav. Še posebej Argentinci radi obiskujejo Čile, predvsem zaradi nizkih cen in počitnic na obalah Pacifika.

Obala oceana je izredno priljubljena tudi med prebivalci čilske metropole. Santiago de Chile leži od morja slabih 120 kilometrov. Ali uro in pol po lepo urejeni cesti. Ljudje imajo kar nekaj razlogov, da predvsem konec tedna pobežnejo iz mesta. Slab zrak in nepopisna gneča sta le dva izmed njih.

Name Santiago ni naredil ravno močnega vtisa. Res je, da sem bil tu le dva dneva, toda dobil sem občutek, kot da to mesto nima duše. Kot bi dolga leta vojaške tiranije v mestu in ljudeh ubile sproščenost in veselje. Še pesmi uličnih pevcev so otožne. Le redki klovnovi po parkih poizkušajo v ljudeh spet prebuditi smeh. Vendar je to le moje mnenje in upam, da se motim. Kakorkoli že. Ni mi bilo preveč žal, ko sem zapuščal mesto in se odpravil na prvo etapo poti.

Pot do obale je precej nezanimiva. Nekakšna polpuščava, z redkimi naselji in malo rastlinami. Razen na začetku, kjer je precej sadovnjakov in vinogradov. Sonce je izredno močno, tako da potrebuje človek, ki pride sem iz krajev, kjer je zima, kremo z visokim zaščitnim faktorjem. Nama tudi ta ni dosti pomagala, kajti imela sva jo v torbi. In preden sva se spomnila, da bi se bilo dobro namazati, sva bila že pošteno rdeča.

Viña del Mar ali po naše Vinograd na morju je najbolj znano letovišče v Čilu. Namenjeno je predvsem ljudem z debe-

lejšimi denarnicami, čeprav lahko tu najdeš tudi izredno poceni možnosti letovanja. Eno od teh smo izbrali tudi mi. Udobje je sorazmerno ceni. Toda navsezadnje v Južno Ameriko nismo prišli spat. Glavno je bilo, da v sobi ni bilo malih hišnih ljubljencev, ki ti znajo včasih zelo popestriti noč in obarvati kožo v škrlatno barvo. Viña del Mar je z Valparaisom ali bolje obratno, kajti slednje je mimogrede največje čilsko pristanišče, pravo nasprotje Santiaga. Nasmejani ljudje, plaže polne zagorelih turistov, morje, še trava je tu bolj zelena. Zato smo se kmalu udomačili in nič nas ni vleklo naprej. Kajti slutili smo, da nam gore ne bodo prinesle nič dobrega.

Miran in Česi, ki sta potovala z avtobusom, večjih problemov nista imela. Seveda, če ne upoštevamo, da se je pokvaril avtobus. Andi so bili tudi zanj previsoki in šofer se je kar precej časa trudil, da ga je prepričal, naj nadaljuje pot. Z Robijem sva imela drugačne težave. Nikakor nisva mogla priti do hrane. Sicer hrane je bilo precej, nisva pa imela čilskih pesov. Povedano po domače, to pomeni, da skoraj cel dan nisva pošteno jedla, ob tem, da sva naredila skoraj 2.500 metrov višinske razlike in 70 kilometrov. Kaj bi v teh trenutkih dala za četrt kile kruha in mastne rebrce! Sreča, da so se naju usmili dobri ljudje in naju ohranili pri življenju. Ande sva prečkala na višini 3.200 metrov nad morjem.

Spust z Andov po argentinski strani ni, kar si predstavljate. Še huje je, da ni bilo to, kar sva si predstavljala midva. Dolgi strmi klanci, kjer se dosega vrtočlave hitrosti, so bili le pobožna želja. Spraševal sem se, če nisva mogoče zgrešila poti. Po sicer strmih, vendar kratkih klancih, je navadno sledil hrib navzgor. Včasih si dobil občutek, da se pelješ na in ne z Andov. Roko na srce, bilo je tudi nekaj norih spustov, na katerih sva testirala kolesa, najin pogum, predvsem pa srečo.

Še en preizkus sva opravila na poti z gora. Orkanski veter v prsa je od Uspallate naprej, kakšnih 60 kilometrov postavljaj najine živce na resno preizkušnjo. Malo je manjkalo, da bi vrgla kolesi s torbama vred v reko Mendoza. Na srečo se je vse končalo pri preklinjanju vsega, kar sva se lahko v tistem trenutku spomnila, toda v takšni situaciji bi klel še papež.

Prihod v mesto Mendoza ni obetal nič dobrega. Težave z čudnim označevanjem ulic naju je spravilo skoraj v obup. Toda stvari so se kmalu obrnile na boljše, še posebej

potem, ko smo našli slovenske izseljence. Ti nas niso pustili iz Mendoze dober teden. Izbrana hrana, kopanje v bazenih, izleti v okolico so le trije načini, na katere so nas razvajali. Če povem po pravici, se nam od tam sploh ni mudilo. Poleg tega smo bili v Mendozi dvakrat na kanči ali nogometni tekmi. Na mestnem stadionu, ki sprejme 50.000 ljudi, je potekal nogometni turnir. Mi smo si ogledali tekmi med Racingom in Independientejem ter Independientejem in Boco Juniorsom. Slednji je nedvomno najbolj priljubljen in hkrati najbolj osvojen klub v Argentini. V njem je začel svojo profesionalno kariero tudi Maradona. Obisk tekme je pravo doživetje. Ljudje, ki tu navadno živijo zaradi treh stvari: asada, matea in nogometa, so vseskozi v nekakšnem transu. Če boste kdaj v Argentini, kanče ne smete zamuditi, tudi če nogomet še tako sovražite.

Nogomet sva z Robijem za devet dni nato zamenjala s kolesarstvom. Potovanje čez pampo, ogromno travnato deželo, je v bistvu en sam dolgčas. Pokrajina se praktično 1.000 kilometrov ne spremeni. Trava, redka drevesa, krave, nekaj koruze in sončnic je vse, kar lahko vidiš. Na vsej poti iz Mendoze do Buenos Airesa ni bilo niti 10 poštenih ovinkov. Neskončno dolga cesta naredi vsakih nekaj deset kilometrov le malenkosten odklon v levo ali desno. Monotonijo prekinjajo le kamioni, ki z morilsko hitrostjo drviijo po cesti in se za kolesarje ne zmenijo kaj dosti. Kolesarjenje je zaradi njih po tej cesti najbolj podobno ruski ruleti. Še sreča, da v igrah na srečo nikoli nič ne dobim.

Poleg kamionov nama je pot popestril El Niño. Veter, v prsi, seveda, in dež sta spet preverjala najino psihično in finančno stanje. Slednje zato, ker sva morala zaradi nemogočega vremena večinoma spat v hotelih. Ali bolje v stavbah, ki jim pravijo hoteli. Ti pa navadno niso ravno poceni, glede na kvaliteto, da ne bo pomote. Spala sva praktično povsod. Od šotora do javne hiše. Prav ste prebrali - javne hiše. To je zelo zanimiva zgodba, ki jo boste lahko slišali na naših predavanjih.

Kolesarjenje v teh krajih ni ravno najbolj priljubljen način transporta. Ljudje imajo rajši konje, predvsem pa avtomobile. Kvaliteta teh je zgodba zase. Velika večina ni niti približno tehnično brezhibnih. Gume s profilom in luči so na vozilih pravi luksuz. Koles je malo, pa še ta niso nič posebnega. V kraju Junin sta nekaj sto metrov pred nama vozila dva mladca z gorskima kolesoma in gledala nazaj nekako izzivalno. To gesto sem razumel kot poziv na tekmovanje. Moja ideja, da jima pokaževa, kako se vozi, je bila Robiju takoj všeč. Čeprav sva ta dan prevozila že več kot 120 kilometrov in sva imela na kolesih težke torbe, sva se

zagnala za njima. Ne da bi se hvalil, toda v trenutku sva jih dohitela, čeprav sta se pošteno trudila. Ko sva prišla čisto do njiju, sta raje zavila s ceste v travo, kot pa da bi ju prehitela. Latinski ponos pač.

Vožnja s kolesom čez Buenos Aires je pustolovščina posebne vrste. Mesto je ogromno. Njegova površina je večja kot 3.000 kvadratnih kilometrov ali 60 krat 50 kilometrov. V njem živi okoli 12 milijonov prebivalcev. Ceste po mestu imajo tudi po šestnajst pasov, promet pa je izredno gost. In po takšnih cestah sva se z Robijem prebijala iz enega na drugi konec mesta. To je milo rečeno drzno dejanje. Domačini tega ne počno prav pogosto. Raje se vozijo z mestnimi avtobusi, ki po mojem mnenju niso veliko bolj varni. Ne da bi dvomil v voznike sposobnosti šoferjev, toda ti ljudje so čisto nori. Kaj vse počnejo s svojimi vozili, se enostavno ne da povedati. Na prvi vožnji z njim sem hotel po sto metrih izstopiti.

V mestu živi tudi 20.000 Slovencev, ki so izredno dobro organizirani in spoštovani med ostalimi prebivalci. Poleg številnih domov, ki so v skoraj vsakem delu mesta, imajo tudi svojo radijsko oddajo na radiu Buenos Aires, katere gosti smo bili tudi mi. Slovenske šole, ki so ob sobotah, obiskuje ogromno otrok, ki kljub temu, da so že četrta ali celo peta generacija, odlično govorijo slovensko. Po večerih je ogromno raznih kulturnih, zabavnih in športnih prireditev. Tako, da se bo slovenstvo v Argentini ohranilo gotovo še precej časa.

Slovenci so nas tudi tu sprejeli izredno tople in bili naši gostitelji in vodiči ves čas bivanja v glavnem mestu. Razkazali so nam ogromno znamenitosti od najširše ulice na svetu do pokopališča Ricoleta, kjer je grob Evite Duarte Peron, ki je nedvomno najbolj karizmatična osebnost Južne Amerike 20. stoletja. Seveda smo velemesto raziskovali tudi sami. Naš največji "raziskovalni projekt" je bil Boka. To je del mesta, v katerega se ne upa vsak, vsaj peš ne. Tudi domačini. Mi pa smo se veselo sprehajali po zakotnih ulicah, mimo stadiona Boce

Juniors, vse so Caminita. Ta je ena največjih atrakcij mesta. Caminito je ulica z živo obarvanimi hišami, razstavami umetnikov, tango klubi, trgovinami s spominki in gostilnami, kjer glasbeniki igrajo in prepevajo stare argentinske pesmi.

Potovanje čez in po Južni Ameriki se je kar prehitro končalo, čeprav je trajalo pet tednov. Za domotožje ni bilo niti minute časa. Doživeli smo ogromno lepega. Bil je sicer tudi nekaj hudih trenutkov, ki pa na takšnih podvigih spadajo zraven. Zato "Hasta luego America del Sur".

Večina se sedaj na koncu najbrž sprašuje, kje so kolesarske dogodivščine, kje so podatki o prevoženih kilometrih, času vožnje, pogojih itd. Glede na to, da je Rudar prostorsko precej omejen, boste morali kolesarski dnevnik s vsemi podatki poiskati v eni izmed specializiranih revij. Klub temu naj predstavim nekaj osnovnih podatkov. V trinajstih dneh sva prevozila 1.635 kilometrov. Na kolesu sva bila dobrih 72 ur in pol. Najvišja točka 3.200 metrov nad morjem. Imela sva dva "gumi - defekta". Prtljaga na kolesu je tehtala okoli 15 kilogramov. Najdaljša etapa 184 kilometrov, najkrajša 82 kilometrov. Najdaljša ravnina brez ovinka 60 kilometrov.

Odpravo smo sestavljali Robi Kožar, Miran Beškovnik, Matjaž Tratnik - Česi in Matjaž Kovač. Sponzorji odprave so bili: Premogovnik Velenje, Esotech d.d., SPES, Promel d.d., HTZ, GOST, Gama d.o.o., TRC Jezero, Foto Zoom in Foto Tekauc.

Več o delu druge polovice odprave pa boste lahko prebrali v prispevku Mirana Beškovnika v naslednji številki Rudarja.

Matjaž Kovač

Kaj odmeva mi korak

Čez Mozirske planine na Smrekovec

V rahlo oblačnem, poznem jutru smo se kot vedno zbrali na avtobusni postaji. Zeleno-črn avtobus je bil točen in nas ob 7. uri odpeljal proti Mozirju v Ljubijski graben. Pri Mlačniku, veliki in urejeni kmetiji, kjer gojijo v bazenih postrvi, smo izstopili, si oprtali nahrbtnike in globoko vdihnili pred začetkom hoje. Na hitro smo še pomahali cerkvi na sv. Križu, ki kraljuje na mogočnem skalnem izrastku nad sotesko. Razvrščeni v strnjeno kolono, planinci to znamo, smo rinili v breg, proti Šmihelu.

Ko smo prišli iz gozda, smo pred nami zagledali šmihelsko cerkev s pokopališčem, malo naprej, na desno novo osnovno šolo in nad njo rojstno hišo našega književnika in prevajalca Vladimirja Levstika. V tej urejeni vasici je kar nekaj kmetij, ki se ukvarjajo s turizmom. Mi smo šli mimo dveh: Jesovnika in Napotnika.

Med hojo skozi Šmihel so se razblinili tudi oblaki. Ko smo prišli iz gozda do kapelice in nato prečkali cesto za Golte, smo se ustavili. Ponujal se je zares lep razgled: nad nami se je razprostiral masiv Boskovca z Goltmi, jugozahodno se je snežno bela kopala v sončnih žarkih Menina, kateri je delala družbo kopna Dobroveljska planota, v ozadju nje Kum s stolpom in Čemšeniška planina. Videli smo osamljeno Goro Oljko, pa tudi Urško. Kako mogočen občutek svobode in prostosti nas je preveval, ko smo globoko doli zrl v panoramo mogočnih in prostranih dolin: Savinjska in Zadrebčka, ki jo na zahodu

straži Mrtvi menih ali Rogatec (obiskali ga bomo v septembru), Celjska in Šaleška, ki jo markirajo visoki dimniki z dimom in paro. Nadaljevanje poti mimo partizanskega spomenika, zapuščenih kmetij Goličnika in Juga, travnikov in parkirišča na Planinskih Ravnah po serpentinah do Mozirske kočje, je bilo pod vtisom razgleda.

V mozirski kočji (1356 m) smo malicali; njena oskrbnika sta naša rojaka iz Gaberka. Po ogledu botaničnega vrta, kjer sedaj cveti samo vresje in teloh, popki avriklja se šele nakazujejo, smo se odpravili naprej, proti Smrekovcu, mimo jame Ledenica, katero smo si ogledali samo od daleč, kajti je še zelo zasnežena in zato nevarna.

Mozirske planine, zahodno od Boskovca, so nas pričakale v snegu in močnem soncu. Na vrhu planin, kjer se pot prevesi proti smrekovškemu pogorju, proti prelazu Kal, se je odprl pogled proti severu, tja, katerega je prej zakrival Boskovec: snežena Peca, v ozadju Golica (Koralpe) in Svinjska planina v Avstriji ter Raduha s svojo dohodno potjo preko Krnesa, Komna in Travnika. Spust do Kala je hitro minil, posebej zato, ker so ga nekateri del predrsali po zadnji plati hote in nehote.

V kočji na Smrekovcu (1377 m) nas je pričakal oskrbnik Fika s pištolo za »šnof« tobak in povzročil kar nekaj smeha. Seveda smo tudi vzpon na vrh Smrekovca (1684 m) morali opraviti.

Čas, namenjen postanku v kočji na Smrekovcu, ki so ga nekateri izkoristili tudi za porjavlost kože, je hitro minil. Ob 15.30 uri smo krenili mimo opuščenih Brložnikovih kmetij do Luka na začetku Ljubijskega grabna in Savineka v Belih Vodah, kjer smo se vkrcali v avtobus, ki je ta dan peljal na relaciji Bele Vode – Velenje.

Za celo pot smo potrebovali 6 ur hoje (brez vzpona na Smrekovec). Težav s hojo ni imel nihče, čeprav je bil to prvi izlet naše sekcije v tej sezoni. Pridružili so se nam tudi nekateri povratniki in tudi novi člani. Vsi udeleženci smo se strinjali, da je bil izlet zelo prijeten in uspešen.

Sicer pa ima planinska sekcija po letnem načrtu nov izlet že konec aprila, o tem pa naslednjič kaj več.

Franc Maršnjak

Vzemimo si čas!

Življenje skriva v sebi neskončno skrivnosti, vendar jih v večnem hitenju sploh ne opazimo več. Čarobnost življenja vse preveč izginja iz našega vsakdana in zdi se, da ostaja le še v domišljiji in pravljicah. Tako večini ljudi življenje postaja zgolj želja, da preživimo in izpolnimo dolžnosti.

Pa vendar je treba tako malo, da se kdaj ustavimo, si vzamemo čas zase. Najboljša pomočnica pri sproščanju, nabiranju energije in ponovnem odkrivanju življenja je vsekakor narava. Kljub izgovorom, da nimamo časa, da je nemogoče, si preprosto vzemite čas in pojdite kdaj z nami, planinci. Tokrat bomo šli po delu evropske pešpoti od Drave do Razborja, v nadaljevanju tega prispevka pa vam predstavljamo opis celotne peš poti z oznako E6 SLO.

Naš del evropske pešpoti E6 od Baltika do Jadrana (2.800 km), poimenovane tudi Ciglarjeva pot po utemeljitelju dr. Milanu Ciglarju, se sicer začne v Radljah ob Dravi, vendar jo je mogoče zastaviti tudi onkraj državne meje v Ivniku (Eibiswald), kjer se konča avstrijski del E6.

Od Radelj se vzpne na hrbet Pohorja in ga preide na Mali Kopi (1.525 m), se nato spusti v Mislinjsko dolino in jo prečka med Turiško vasjo in Šmiklavžem. Znova se dvigne na razgledni Razbor ter zavije čez Sleme in Lepo Njivo v Mozirje. Nato se povzpne na prostrano Čreto ter se spusti v Motnik na štajersko-kranjski meji. Dalje nas vodi po razgibanem zasavskem svetu - najprej čez Trojane in Limbarske gore v Moravče - nato pa čez Miklavž in Savo na Janče.

Začenja se kraški svet zahodne Dolenjske: čez Kucelj in mimo Grosupelj pridemo do Taborske jame in v gozdnato Medvedjico. Zdaj imamo na voljo dve možnosti: daljšo pot prek Želimeljske doline, soteske lške in Krvave peči na Mačkovec ali krajšo (varianto A) na Turjak in Mačkovec. Pri slednji prihranimo en dan.

Dalje prečka pot prostrano Bloško planoto in pripelje do Starega trga v Loški dolini. Znajdemo se pred gozdnatim pogorjem mogočnega Snežnika. Gremo mimo gradu Snežnik in naprej do Bičkih Lazov, nato pa se pot spusti do Ilirske Bistrice. Pred razpadom Jugoslavije je šla pot čez vrh Snežnika na Klansko polico, od tam pa mimo Gomanc v Klano in Kastav nad Reko, kjer je bila tudi zadnja točka Ciglarjeve poti.

Da zavoljo razpada Jugoslavije ne bi obstala tik pred ciljem, jo je zagrizen planinec in popotnik Jože Dobnik iz Ilirske Bistrice

po kurirski transverzali usmeril do Slivnika, kamor pride tudi slovenska planinska transverzala št. 1 (od Maribora do Ankarana).

Skupaj nadaljujeta pot do Črnega Kala, kjer se ločita: transverzala nadaljuje do Ankarana, pešpot pa do Portoroža. Ker ta del torej še ni 'zabetoniran', je na naši karti narisano črtkano.

Ciglarjeva pot od Drave do Jadrana je dolga 300 kilometrov, zanjo pa potrebujemo od 12 do 14 dni zmerne hoje.

Marjana Borovnik, opis pešpoti E6 SLO povzet iz Naše žene

Planinska sekcija

Redna letna skupščina kluba
vodnih športov Velenje

Nov veter v jadrih

Zametki Kluba vodnih športov Velenje segajo v leto 1983 v tedanji Jadralni klub, iz katerega so po treh letih izšli s sedanjim imenom. Delovna zagnanost članov v prvih letih se je skrhala ob dolgotrajni borbi za pridobitev primerne klubskega objekta in pomanjkanju donatorjev. Pa vendar so v začetku 90. let pripomogli k formiranju jadralne zveze Slovenije in do danes le uspeli urediti čolnarno ob Velenjskem jezeru. In še končno sestli za mizo skupaj s predstavniki našega podjetja, ki je lastnik čolnarne, in TRC Jezero ter zastaviti program delovanja kluba v skladu z načrti in s ponudbo celotnega centra.

Čolnarna je že nekaj let skladišče pohištva za begunski center.

Vse to je na redni letni - ali tudi ponovno ustanovni - skupščini Kluba vodnih športov v Mladinskem centru 12. marca povedal njegov dosedanji in novi predsednik Alojz Hudar. Delovanje kluba je v vseh preteklih letih le pripomoglo k temu, da so se velike jezerske površine v sklopu TRC Jezero začele uporabljati za aktivno preživljanje prostega časa ljubiteljev vode in vetra, pa tudi pravih vodnih športnikov. Organiziranih je bilo nekaj regat, državnih in mednarodnih prvenstev, pripravili so model razvoja jezerskega turizma, v sodelovanju z drugimi društvi pa bili soorganizatorji treh velikih prvenstev Naviga. Iz njih je zrastel tudi Rafting klub Velenje.

Poleg pregleda dosedanjega dela so na skupščini opravili tudi volitve novega 14-članskega izvršilnega odbora kluba. V njem so ljubitelji vodnih športov in predstavniki različnih podjetij - iz našega dr. Milan Medved, Martin Štajner in Jože Grubelnik. Z novim Zakonom o društvih so uskladili tudi statut kluba ter vanj vnesli pripombe, ki so jih na skupščini povedali člani.

V statutu med drugim piše, da v klubu delujejo sekcije za jadrnanje na deski, jadralna sekcija, ki vključuje vse vrste in velikosti jadrnic, ter sekcija za čolnarjenje. Za vse so

sestavili pester program aktivnosti. Klub vodnih športov Velenje naj bi namreč skrbel za skladiščenje, najemanje, servisiranje in testiranje navtične opreme, organiziral in izvajal različne izobraževalne tečaje, izvajal programe za športnike, rekreativce in mladino, skrbel za pester turistični program in različne prireditve - tekmovanja, prvenstva, sejme opreme in zabavne prireditve.

Ciljna skupina, h kateri se obrača Klub vodnih športov, je skladna s programom celotnega TRC Jezero: to je družina. S svojo dejavnostjo in programom bodo razvijali športno-rekreativne dejavnosti za aktivno preživljanje prostega časa svojih članov in obiskovalcev TRC Jezero.

Ko bodo dokončno uredili čolnarno, jo napolnili z opremo - v njej bodo imeli skladiščni prostor tudi člani Rafting kluba in kluba Modelar - in ko bodo zaživel vsi načrtovani projekti, bo Klub vodnih športov prinesel v TRC Jezero novo, pestrejšo ponudbo ne le za športnike in rekreativce na vodi, temveč tudi za redne ali občasne obiskovalce centra. Ti so si gotovo že velikokrat zaželeli opazovati center Jezero z jezerske perspektive.

Diana Janežič

Mali nogomet

*Komisija za šport in rekreacijo
razpisuje prvenstvo v malem
nogometu*

TRC Jezero razpisuje prvenstvo podjetja v malem nogometu. Tekmovanja v I., II. in ligi veteranov bodo potekala od 4. maja do 16. junija na igrišču TRC Jezero za mali nogomet.

I. liga

1. krog - 7. maj

Jamski transport : Jama Preloge ob 17.00
Strokovne službe : Elektrostrojna dejavnost ob 17.45

Klasirnica : Priprave ob 18.30

2. krog - 14. maj

Jama Preloge : Priprave ob 17.00

Elektrostrojna dejavnost : Klasirnica ob 17.45

Jamski transport : Strokovne službe ob 18.30

3. krog - 21. maj

Strokovne službe : Jama Preloge ob 17.00

Klasirnica : Jamski transport ob 17.45

Priprave : Elektrostrojna dejavnost ob 18.30

4. krog - 28. maj

Jama Preloge : Elektrostrojna dejavnost ob 17.00

Jamski transport : Priprave ob 17.45

Strokovne službe : Klasirnica ob 18.30

5. krog - 4. junij

Klasirnica : Jama Preloge ob 17.00

Priprave : Strokovne službe ob 17.45

Elektrostrojna dejavnost : Jamski transport ob 18.30

II. liga

1. krog - 4. maj

HTZ : Jama Pesje ob 17.00

Elektrostrojna dejavnost III : Zračenje ob 17.45

Elektrostrojna dejavnost II : Jamske gradnje ob 18.30

2. krog - 11. maj

Jama Pesje : Jamske gradnje ob 17.00

Zračenje : Elektrostrojna dejavnost II ob 17.45

HTZ : Elektrostrojna dejavnost III ob 18.30

3. krog - 18. maj

Elektrostrojna dejavnost III : Jama Pesje ob 17.00

Elektrostrojna dejavnost II : HTZ ob 17.45

Jamske gradnje : Zračenje ob 18.30

4. krog - 25. maj

Jama Pesje : Zračenje ob 17.00

HTZ : Jamske gradnje ob 17.45

Elektrostrojna dejavnost III : Elektrostrojna dejavnost II ob 18.30

5. krog - 1. junij

Elektrostrojna dejavnost II : Jama Pesje ob 17.00

Jamske gradnje : Elektrostrojna dejavnost III ob 17.45

Zračenje : HTZ ob 18.30

Liga veteranov

1. krog - 5. maj

Klasirnica : Prakt. izobraž. ob 17.00

Jama Škale : HTZ ob 17.30

Priprave : Jama Preloge ob 18.00

Elektrostrojna dejavnost : Jama Pesje ob 18.30

2. krog - 12. maj

Prakt. izobraž. : Jama Pesje ob 17.00

Jama Preloge : Elektrostrojna dejavnost ob 17.30

HTZ : Priprave ob 18.00

Klasirnica : Jama Škale ob 18.30

3. krog - 19. maj

Jam Škale : Prakt. izobraž. ob 17.00

Priprave : Klasirnica ob 17.30

Elektrostrojna dejavnost : HTZ ob 18.00

Jama Pesje : Jama Preloge ob 18.30

4. krog - 26. maj

Prakt. izobraž. : Jama Preloge ob 17.00

HTZ : Jama Pesje ob 17.30

Klasirnica : Elektrostrojna dejavnost ob 18.00

Jama Škale : Priprave ob 18.30

5. krog - 2. junij

Priprave : Prakt. izobraž. ob 17.00

Elektrostrojna dejavnost : Jama Škale ob 17.30

Jama Pesje : Klasirnica ob 18.00

Jama Preloge : HTZ ob 18.30

6. krog - 9. junij

Prakt. izobraž. : HTZ ob 17.00

Klasirnica : Jama Preloge ob 17.30

Jama Škale : Jama Pesje ob 18.00

Priprave : Elektrostrojna dejavnost ob 18.30

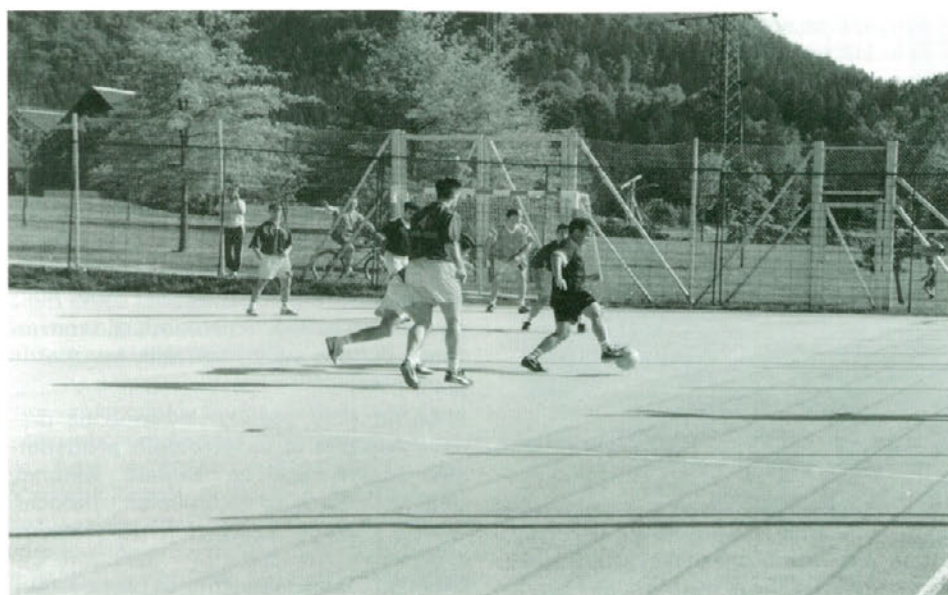
7. krog - 16. junij

Elektrostrojna dejavnost : Prakt. izobraž. ob 17.00

Jama Pesje : Priprave ob 17.30

Jama Preloge : Jama Škale ob 18.00

HTZ : Klasirnica ob 18.30

Bolezni sodobnega človeka

Astma, tegoba razvitega sveta

Alergen - pelod breze

Astma je kronično obolenje dihalnih poti, ki predstavlja velik zdravstveni problem v deželah vsega sveta. Prizadene ljudi vseh starosti, je lahko huda bolezen in tudi smrtna. Pogostejša je v deželah razvitega sveta. Zaradi astme se zdravi več kot 100 milijonov ljudi po vsem svetu. Obolenost zaradi astme narašča zlasti med otroki. Povečanje obolenosti lahko pripisujemo vplivom okolja: izpostavljenosti alergenom v zunanjem okolju, v stanovanju in na delovnem mestu, onesnaženju zraka, kajenju matere v nosečnosti, kajenju v družini, vplivom podnebja...

Pomembno vlogo pri nastanku astme ima tudi dednost. Skladno z obolenostjo narašča tudi umrljivost zaradi astme.

Astma je **kronično vnetje**, ki privede do zožitve dihalnih poti. Za astmo je značilna povečana vzdražljivost dihalnih poti za dražljivce, kot so cigaretni dim, prah, megla...

Astma je lahko alergijska ali nealergijska, obremenitvena, nočna in aspirinska.

Za astmo govorijo naslednji **znaki**: kašelj, piskanje, občutek težkega dihanja, tiščanje v prsih, izkašljevanje. Astmo pogosto spremljajo nahod, vnetje obnosnih votlin, nosni polipi, kožni izpuščaji, vnetje oči in hripavost. Astmo poslabšajo naslednji **sprožilci**:

- virusne okužbe dihal,
- alergeni - to so snovi v okolju, na katere je bolnik preobčutljiv,
- snovi v delovnem okolju in dražljivci, kot so tobačni dim, močne vonjave, onesnažen zrak, plini, pare,
- čustva, zdravila (Aspirin, zdravila proti bolečinam, beta zaviralci),
- dodatki prehrani (konzervansi, barvila),
- sprememba vremena, hladen zrak,
- napor, menses, sprememba okolja.

Preobčutljivost je pomembna pri nastanku astme predvsem pri otrocih in pri mlajših odraslih, pri odraslih pa je pogosto soudeležena pri nastanku astme.

Zdravljenje astme obsega preventivne ukrepe in zdravljenje z zdravili.

Med **preventivne ukrepe** spada preprečevanje stika z alergeni in s sprožilci astme, izogibanje onesnaževalcem zraka, izogibanje Aspirinu in nesteroidnim protiv-

netnim zdravilom, beta zaviralcem in cepljenje proti gripi.

Alergeni so lahko iz **zunanjega okolja**. To so pelodi in spore plesni. Svetujemo, da ostane bolnik v času, ko je koncentracija teh alergenov v zraku velika (opoldan in popoldan), doma.

Alergeni v stanovanju so pršica, toplokrvne živali (psi, mačke, glodalci), ptiči, plesni.

Pršica je najpomembnejši vzrok alergijske astme. Živi v vlažnem okolju, v stanovanju, kjer je v zraku tudi človeški prhljaj. Največ je v blazinah, v vzmetnicah, preprogah, oblazinjenem pohištvu, oblekah in igračah iz blaga. Poglavitni alergen je v iztrebku pršice. Velika koncentracija alergena je v zraku predvsem med pospravljanjem stanovanja.

Bolniki, ki so preobčutljivi na pršico, morajo izvajati **ukrepe za uničevanje pršice**. Vzmetnico in blazino je treba oviti v neprodušen ovoj. Za vzmetnico in blazino je najboljša posteljnina iz posebne tkanine, ki ne prepušča pršice. Odstraniti je treba preproge, težke zavese, notranje roloje, talne obloge, oblazinjeno pohištvo. Vsak dan je potrebno obrisati prah z vlažno ali vročo krpo. Priporočamo sesanje z globinskim sesalcem ali sesalcem na vodo.

Potrebno je vsakodnevno zračenje prostora. Relativna vlažnost zraka naj bo pod 50%. Vsak teden je treba oprati posteljnino v vroči vodi. Priporočamo čiščenje vzmetnice in oblazinjenega pohištva s sredstvi, ki uničujejo pršice n.pr. Acarosol.

Plesni uspevajo v vlažnih prostorih, kot so kleti, kuhinje in kopalnice. Te prostore je potrebno dobro zračiti in pogosto čistiti s klorovimi preparati. V stanovanju so pogosto izvor plesni lončnice. Pogosto jih uživamo tudi s hrano industrijske izdelave.

Alergeni v hrani pogosteje kot sama živila poslabšajo astmo. To so dodatki: konzervansi, barvila, sulfiti, tartrazin, benzoat in glutamat.

Približno 10% bolnikov z astmo ne prenaša **Aspirina in nesteroidnih protivnetnih zdravil** kot so Brufen, Ketonal, Voltaren, Naprosyn, Naklofen, Indocid, Erazon in drugi. Zato svetujemo bolnikom z astmo le paracetamol - Panadon, Lekadol. Pri bolnikih z astmo so prepovedani

Alergen živali - dlaka

beta zaviralci - tudi v očesnih kapljicah (Metablen).

Astmo poslabšajo okužbe z virusi, zato svetujemo bolnikom z astmo **cepljenje proti gripi**.

S preventivnimi ukrepi je potrebno začeti še pred rojstvom otroka zlasti v družinah, kjer so že bolniki z astmo in drugimi alergijskimi boleznimi. Bodoča mati v nosečnosti ne sme kaditi. Po rojstvu otroka ne smemo dovoliti kajenja v stanovanju. Otroci kadilcev imajo večjo možnost za nastanek astme. V stanovanju ne smemo imeti živali z dlako in perjem.

Bolnikom z astmo odsvetujemo uporabo vlažilcev in naprav za kondicioniranje zraka.

Zdravljenje astme z zdravili mora biti prilagojeno vsakemu bolniku posebej. Pri zdravljenju uporabljamo dve osnovni skupini zdravil:

- **protivnetna zdravila**, ki zmanjšujejo vnetje v dihalnih poteh ter tako preprečujejo poslabšanje astme in
- **bronhodilatatorje**, ki širijo dihalna pota.

Astma je kronično vnetje, zato so **protivnetna zdravila** osnova zdravljenja astme.

Najbolj učinkovita protivnetna zdravila so **glukokortikoidi** ali **kortikosteroidi**. To so hormoni nadledvične žleze. Pri večini bolnikov z astmo dosežemo stabilnost bolezni z redno uporabo glukokortikoida v obliki aerosola. Pomembno je, da uporablja bolnik aerosol redno in natančno po navodilu zdravnika. Najbolje je, da vdihavajo bolniki ta zdravila prek posebnih nastavkov. Veliko bolnikov uporablja vsaj začasno ob poslabšanju astme tudi glukokortikoide v obliki tablet. Nekateri bolniki pa potrebujejo trajno zdravljenje z glukokortikoidi v obliki tablet. Težimo k temu, da kontroliramo bolezen s čim nižjo učinkovito dozo zdravila, ki jo bolnik zaužije vsak drugi dan.

Zdravila, ki širijo dihalna pota, uporablja večina bolnikov v obliki aerosolov po potrebi ob poslabšanju astme. Cilj zdravljenja astme je, da bolezen z redno uporabo protivnetnega zdravila tako stabiliziramo, da bolnik zdravila, ki širi dihalna pota, sploh ne potrebuje.

Pri zdravljenju astme je potrebno popolno sodelovanje bolnika z zdravnikom. Bolnik mora svojo bolezen dobro poznati. Naučiti se mora pravilne uporabe zdravil, zlasti zdravil v obliki aerosolov, poznati mora njihovo delovanje in stranske učinke. Sam mora znati oceniti hudost astme, tako da si lahko ob poslabšanju sam pomaga in da ve, kdaj je treba poiskati zdravniško pomoč. Potrebno je samoopazovanje, poznavanje znakov poslabšanja astme, vodenje dnevnika znakov in redno merjenje največjega pretoka zraka, ki nastane pri

hitrem izdihu, t.i.PEF-a. Le tako bo zdravljenje astme uspešno.

Pri mladih bolnikih z astmo je zelo pomembna izbira **poklica**. Ne smejo se odločiti za poklic frizerja, peka, veterinarja, krznarja in vse druge poklice, kjer so delavci izpostavljeni prahu, cigaretnemu dimu in hlapom kemikalij.

Astma se lahko razvije tudi pri poprej zdravih ljudeh, ki delajo na delovnih mestih, kjer so izpostavljeni snovem, ki povzročajo okvaro dihalnih poti. Tako astmo imenujemo **poklicna astma**. Razvije se lahko pri veterinarjih, kmetih, pekih, delavcih v proizvodnji hrane, pri predelavi rib, delavcih v skladiščih, v proizvodnji pralnih praškov, zdravil, svile, pri predelavi lesa, električnem spajkanju, v rafinerijah, kovinarski industriji, pri barvanju krzna, v proizvodnji plastičnih mas, pri barvanju avtomobilov...Svetujemo, da opravijo delavci pred zaposlitvijo na teh delovnih mestih testiranje, s katerim ugotovljamo preobčutljivost dihalnih poti za dražljivce.

Kajenje poveča možnost za razvoj poklicne astme. Bolniki z astmo se lahko neomejeno ukvarjajo s športom. **Primerni športi** so tenis, badminton, namizni tenis, gimnastika, karate, nogomet, alpsko smučanje, plavanje in potapljanje. Manj primerni športi so kolesarjenje, tek na dolge proge, hokej, drsanje in tek na smučeh. Bolnikom svetujemo, da vdihavajo pol ure pred predvidenim naporom kratkodelujoči aerosol, ki širi dihalna pota. Možnost za pojav težav zmanjšamo s postopnim ogrevanjem pred naporom. Tudi nekateri vrhunski športniki in olimpijski zmagovalci imajo astmo.

Bolniki z astmo lahko danes ob upoštevanju preventivnih ukrepov, delu na primernem delovnem mestu in rednem zdravljenju živijo kot drugi zdravi ljudje.

Majda Drnovšek, dr.med.,
spec.interne medicine

Alergen živali - perje

Alergeni v hrani

**Turistično rekreacijski center
Jezero**

**vas vabi,
da preživite**

**prvomajske praznike v hotelu
Larix v Kranjski Gori
od 28. aprila do 3. Maja.**

Cena 5-dnevnega paketa s petimi polnimi penzioni je

- za odrasle 300 DEM,
- za otroke od 7-14 leta starosti 210 DEM,
- za otroke do 7 leta starosti brezplačno, če spijo s starši.

Cena 3-dnevnega paketa s tremi polnimi penzioni je

- za odrasle 180 DEM,
- za otroke od 7-14 leta starosti 125 DEM,
- za otroke do 7 leta starosti brezplačno, če spijo s starši.

Paketa lahko plačate v štirih mesečnih obrokih, prvega ob odhodu iz Kranjske Gore, preostale tri pa vsakega 15. v mesecu s čeki ali položnicami.

Ceni paketa vključujeta uporabo teniških igrišč, telovadnice, savne, igrišča za mini golf, najem koles za kolesarsko turo in organizacijo planinskega izleta.

Program bivanja v Kranjski Gori vključuje tudi spoznavni večer ob prihodu, vsak večer glasbo za ples v kavarni, organizirane športne aktivnosti, kresovanje, pohode, vsako jutro organizirano polurno telovadbo ter varstvo otrok med 3. in 7. letom starosti.

Prijavite se lahko do 15. aprila v Beli dvorani pri Jožetu Grubelniku osebno ali po telefonu 063-853-312, interno 18-20.

**Vesele prvomajske praznike
in prijeten oddih vam želi TRC
Jezero!**

Zahvala

Ob izgubi moje nenadomestljive hčerke

Petre Kumer

se zahvaljujem vsem, ki ste mi stali ob strani, mi pomagali, izkazali sočutje in Petro pospremili na njeni zadnji poti.

Ida Kumer

Zahvala

Ob smrti očeta

Simeona Cvijića

se zahvaljujema sindikalni podružnici Priprav in sodelavcem za darovani venec in denarno pomoč.

Stanimir in Radomir Cvijić

Zahvala

Ob smrti očeta

Stanislava Sedovška

se zahvaljujem podjetju in sindikalni podružnici Priprav za darovano cvetje, sodelavcem pa za pomoč in izraze sožalja.

sin Stanko Sedovšek

Zahvala

Zahvaljujem se sindikalni podružnici in vsem sodelavcem Klasirnice, posebej sodelavcem na starem jašku, za darovano cvetje ob smrti mojega očeta.

Ivo Premužič

Zahvala

Ob izgubi očeta

Martina Rednjaka

se zahvaljujema kolektivu Premogovnika ter sodelavcem remonta 2 in strojne tretjine jame Pesje za darovano cvetje, sveče, denarno pomoč ter izrečena sožalja.

sinova Vojko Pečnik in Danilo Rednjak

Zahvala

Ob smrti moje mame

Fatime Ikić

se zahvaljujem obratu Preloge, sindikalni podružnici Jame Preloge, sodelavcem v povzemalni skupini in skupini odpraševanja za denarno pomoč.

sin Amil Ikić

Zahvala

Ob nenadni izgubi dragega očeta

Ivana Venišnika

se iskreno zahvaljujema kolektivu Premogovnika, še posebej sodelavcem elektro službe Klasirnice in strojne službe jame Pesje za darovano cvetje, izrečena sožalja in spremstvo na njegovi zadnji poti.

sinova Vlado in Srečko z družinama

Zahvala

Ob boleči in tragični izgubi dragega moža, očeta in dedija

Rudolfa Železnika

iz Cankarjeve 1b v Velenju se iskreno zahvaljujemo kolektivu Premogovnika Velenje, sindikatu podjetja ter njegovim nekdanjim sodelavcem za darovano cvetje, sveče in izrečena sožalja.

Žena z otroki

Mali oglas

V okolici Velenja **kupim stanovanjsko hišo**, lahko tudi v 4. gradbeni fazi. Informacije po telefonu 063-852-056 ali 0609-639-350

RAZPIS KADROVSKIH ŠTIPENDIJ ZA ŠOLSKO LETO 1998/99

PREMOGOVNIK VELENJE

Naziv poklica	Trajanje izobraževanja v letih	Število štipendij
dipl. inž. rudarstva (<i>univerzitetni program</i>)	4	2
rudarski tehnik	4	14
rudar	3	30
dipl. inž. strojništva (<i>univerzitetni program</i>)	4,5	1
strojni tehnik - jamski	4	5
strojni mehanik - rudarski mehanik	3	10
dipl. inž. elektrotehnike (<i>univerzitetni program</i>)	4,5	1
elektrotehnik energetik - jamski	4	5
elektrikar energetik - rudarski elektrikar	3	8
usnjarsko galanterijski tehnik	4	1
usnjarski galanterist	3	1

PRIJAVLJANJE

Kandidati za razpisane štipendije pošljite ali prinesite prijave najkasneje do **15. maja 1998** na naslov:

PREMOGOVNIK VELENJE, PARTIZANSKA 78, 3320 VELENJE, Služba za organizacijo, nagrajevanje, izobraževanje in informiranje.

K skrbno izpolnjeni prijavi na obrazcu **DZS 8,40** (Vloga za uveljavitev socialnovarstvenih pravic) morate priložiti:

- kratek življenjepis z opisom izvenšolskih dejavnosti, socialnega stanja družine in poklica staršev,
- potrdilo o uspehu v 1. trimesečju,
- potrdilo fakultete o opravljenih izpitih (navedite število predpisanih in že opravljenih izpitov) in frekventacijsko potrdilo za tekoče leto,
- potrdilo o državljanstvu Republike Slovenije
- potrdilo o premoženjskem stanju družine in številu družinskih članov, ki živijo v skupnem gospodinjstvu (izda ga občinski sekretariat za občo upravo in notranje zadeve),
- potrdilo o dohodkih staršev v preteklem koledarskem letu (navedeni morajo biti vsi dohodki iz delovnega razmerja, iz kmetijstva, iz obrti, iz dela v podaljšanem delovnem času in iz drugih virov; če so starši upokojeni, priložite odrezek od pokojnine za december 1997).

Kandidate opozarjamo, da pomanjkljivo izpolnjenih prijav ali prijav brez zahtevane dokumentacije ne bomo obravnavali.

IZBIRA KANDIDATOV

Pri podeljevanju štipendij bomo upoštevali učni uspeh in nagnjenja kandidatov za izbrani poklic ter socialnoekonomski položaj družine.

Štipendije, ki jih razpisujemo za poklice, ki so vezani na podzemno pridobivanje surovin in terjajo stalno ali občasno delo v jami, bomo podelili le mladini moškega spola. Ženevska konvencija nas namreč obvezuje, da zaradi narave jamskega dela žensk ne zaposluje v jami.

O rezultatih izbire bomo kandidate obvestili do 30. junija 1998.

VIŠINA ŠTIPENDIJE

Višina kadrovskih štipendij ter pravice in obveznosti štipendistov so opredeljene v pravilniku o izobraževanju.

Štipendisti za poklic rudar bodo, če bodo bivali doma, poleg osnovne štipendije, plačanih učbenikov in potnih stroškov, če se vozijo, prejeli poseben dodatek v višini še ene štipendije. Če pa bodo bivali v Dijaškem domu, bodo poleg plačane oskrbnine in plačanih učbenikov prejeli še štipendijo glede na učni uspeh.

SREČNO!

POLETJE

0 Celje - skladišče
D-Per
65/1998

5000005764,3

COBISS o

OSREDNJA KNJ. CELJE

V katalogu Poletje '98 boste našli ponudbo letovanj v Ankaranu, Fiesi, Portorožu, Izoli, Umagu, Maredi, Barbarigi, Stinici, Poreču, Rovinju, Pulju, Medulinu, Kašteli, na Cresu, Lošinju, Pagu, Braču in Rabu ter ponudbo slovenskih zdravilišč.

mi letovanj na dalmatinskih otokih, v Grčiji, Španiji, Tuniziji, Mallorci, Sardiniji in Siciliji, v Turčiji, na Malti in Karpatosu.

V aprilu vam ponujamo ugodne pakete v hotelu Barbara v Fiesi.

Prvomajska potovanja in izleti; prvomajski klub z Agropopom v hotelu Mediteran v Poreču

GOST

TURISTIČNA AGENCIJA, d.o.o., Velenje

*Vse to in še več vam ponuja Turistična agencija Gost Velenje, Kersnikova 11.
telefona: 063-855-336, 855-283
faksa: 063-862-252, 855-283.*